

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA

2118907

ROZVOJ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA
V TRENČIANSKOM KRAJI

2010

Bc. Andrea LAMEŠOVÁ

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

**ROZVOJ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA
V TRENČIANSKOM KRAJI**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	3.3.5 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pracovisko:	Katedra práva
Školiteľ:	JUDr. PaedDr. Ivan Podhorec

Nitra 2010

Bc. Andrea LAMEŠOVÁ

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Andrea Lamešová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Rozvoj malého a stredného podnikania v Trenčianskom kraji“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 29. marca 2010

Bc. Andrea Lamešová

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pánovi **JUDr. PaedDr. Ivanovi Podhorcovi** za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

V Nitre 29. marca 2010

Bc. Andrea Lamešová

Abstrakt

Malé a stredné podniky sú hnacím motorom každej ekonomiky regiónu či štátu. Najlepšie prostredie pre MSP je relatívne slobodný trh, a preto je v krajinách s vyspelou trhovou ekonomikou snaha odstraňovať prekážky stojace v rozvoji MSP. Hlavným cieľom diplomovej práce bolo vykonať monitoring rozvoja MSP v Trenčianskom kraji v rokoch 2004 – 2009 a zároveň zistiť jeho súčasný stav, prínosy či bariéry MSP. Teoretická časť diplomovej práce sa zakladá na zosumarizovaní inštitucionálneho zabezpečenia MSP v SR a v TSK, na zdôraznení nových právnych foriem podnikania MSP po vstupe SR do EÚ, na charakterizovaní Trenčianskeho kraja a na vypracovaní SWOT analýzy TSK. Praktická časť diplomovej práce analyzuje rozvoj MSP v Trenčianskom kraji počas rokov 2004 – 2009 a obsahuje tiež analýzu dotazníka sprostredkovaného malým a stredným podnikateľom v TSK. Splnenie daného cieľa diplomovej práce sa nám podarilo naplniť, keďže sme vykonali monitoring MSP v Trenčianskom kraji a zároveň sme zistili súčasný stav, prínosy či bariéry MSP. Analýzou údajov zo Štatistického úradu SR sme zistili, že počet MSP v Trenčianskom kraji sa medziročne zvyšuje o 8 až 10 %. Zvyšuje sa tiež počet ľudí so slobodnými povolaniami, avšak každoročne ubúda počet samostatne hospodáriacich roľníkov. Počet akciových spoločností a verejných obchodných spoločností má klesajúci charakter a počet spoločností s ručením obmedzeným každoročne rastie. Prostredníctvom dotazníka sme zistili, že respondenti majú najčastejšie založené mikropodniky alebo sú samozamestnávateľmi. Respondenti necítia žiadnu podporu MSP zo strany vlády a ako bariéry chápu zvyšujúce sa odvodové zaťaženie, byrokraciu a často sa meniacu legislatívu. Zlepšeniu súčasného stavu MSP by pomohlo zníženie odvodového a daňového zaťaženia. MSP sú najcitlivejším subjektom na zmeny v podnikateľskom prostredí. Je preto potrebné počúvať hlasy malých podnikov a myslieť v malom.

Kľúčové slová: podnikanie, malé a stredné podnikanie, rozvoj, Trenčiansky samosprávny kraj.

Summary

Small and medium enterprises (SME) are the engine of any region's or state's economy. The best environment for SMEs is a relatively free market therefore countries with developed market economies have an effort to remove barriers of SME's development. The main objective of this diploma thesis was to carry out monitoring of the development of SMEs in self-governing region of Trenčín during years 2004 - 2009 and to determine its current status, benefits or barriers of SMEs. The theoretical part of diploma thesis is based on defining institutional framework for SMEs in Slovakia and the self-governing region of Trenčín, pointing out new legal forms of business for SMEs after joining the EU, characterizing self-governing region of Trenčín and on developing SWOT analysis of the region. The practical part of diploma thesis analyses the development of SMEs in self-governing region of Trenčín during years 2004 - 2009 and also includes analysis of the questionnaire given to SME in the region. We have accomplished the goal of the diploma thesis since we have done the monitoring of SMEs in Trenčín region and found out current status, benefits or barriers of SMEs. After analyzing data from the Statistical office we have found that the number of SMEs in region of Trenčín has been rising annually by 8 to 10%. A number of people with free professions increases as well, but the number of self-employed farmers is declining each year. The number of joint-stock companies and public limited companies is declining and the number of limited liability companies is growing every year. Using the questionnaire we have found out that most respondents are self-employed or have established micro-enterprises. Respondents do not feel any support to SMEs by the Government and as for barriers they understand an increasing liability for service, bureaucracy and frequently changing legislation. To improve current situation of SMEs would help reduction of liability for service and tax burden. SMEs are the most sensitive subject to changes in the business environment. It is therefore necessary to listen to the voices of small enterprises and think in small.

Keywords: entrepreneurship, small and middle enterprises (SME), development, self-governing region of Trenčín.

Obsah

Zoznam skratiek a značiek.....	8
Úvod	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	11
1.1 Proces transformácie SR.....	11
1.2 Podnikateľ	12
1.3 Podnik.....	12
1.4 Podnikanie.....	13
1.5 Malé a stredné podnikanie.....	16
1.6 Taxonómia MSP	17
1.7 Organizačno-právne formy MSP	19
1.8 Význam MSP a ich prínos	20
1.9 Nevýhody, externé bariéry a príčiny neúspechu MSP	25
1.10 SWOT analýza MSP.....	28
1.11 Politika EÚ v oblasti MSP	30
1.12 Výhody členstva SR v EÚ v rámci MSP	31
2 Cieľ práce.....	33
3 Metodika práce.....	34
4 Malé a stredné podnikanie v Trenčianskom kraji	37
4.1 Inštitucionálne zabezpečenie MSP v SR.....	37
4.2 Nové právne formy podnikania MSP v SR po vstupe do EÚ	40
4.2.1 Európske združenie hospodárskych záujmov	40
4.2.2 Európska akciová spoločnosť	41
4.2.3 Porovnanie EZHZ a SE	42
4.3 Charakteristika Trenčianskeho samosprávneho kraja	42
4.3.1 História a vznik TSK	42
4.3.2 Všeobecná charakteristika TSK.....	43
4.3.3 Prírodné podmienky a nerastné bohatstvo TSK.....	44
4.3.4 Doprava v TSK.....	45
4.3.5 Priemysel a hospodárstvo TSK.....	45
4.3.6 Poľnohospodárstvo TSK	45
4.3.7 Demografická charakteristika TSK	46
4.4 Inštitúcie a organizácie na podporu MSP v TSK	47

4.5	SWOT analýza TSK z pohľadu MSP	49
4.6	Vývoj a stav MSP v Trenčianskom kraji za obdobie 2004 - 2009.....	50
4.7	Vyhodnotenie dotazníkov malých a stredných podnikateľov v TSK.....	57
4.7.1	Informácie o respondentoch.....	57
4.7.2	Dotazník o MSP v TSK.....	59
	Záver a vlastné návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia MSP	68
	Zoznam použitej literatúry	71
	Prílohy.....	76

Zoznam skratiek a značiek

BIC	Bussiness Innovation Centre (Podnikateľské a inovačné centrum)
č.	číslo
ČSFR	Česká a Slovenská federatívna republika
EÚ	Európska únia
EXIMBANKA	Exportno – importná banka
EZHZ	Európske zoskupenie hospodárskych záujmov
FO	fyzická osoba
HDP	hrubý domáci produkt
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
mil.	milión
MSP	malé a stredné podniky
napr.	napríklad
NARMSP	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OKEČ	Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností
OR	Obchodný register
PO	právnická osoba
resp.	respektíve
RPIC	Regionálne poradenské a informačné centrum
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SE	Societas Europea
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SR	Slovenská republika
SWOT	analýza vnútorných silných a slabých stránok v súvislosti s vonkajšími príležitosťami a hrozbami na predmetnom trhu
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
t.j.	to jest
TSK	Trenčiansky samosprávny kraj
USA	Spojené štáty americké
Zb.	Zbierka
Z.z.	Zbierka zákonov

Úvod

Podnikanie vytvára priestor pre činnosť jednotlivcov i skupín, poskytuje príležitosti pre využívanie ich schopností a umožňuje uspokojovať vyvíjajúce sa individuálne a spoločenské záujmy a potreby. Rozvoj malého a stredného podnikania je podmienený existenciou prostredia, ktoré stimuluje ich výkonnosť. Dôležitá je tiež tvorba podmienok a formovanie pravidiel prostredníctvom ktorých si spoločnosť dokáže zabezpečiť svoj dynamický vývoj a rast životnej úrovne. Začlenením Slovenska do jednotného trhu EÚ sa rozšírila pôsobnosť podnikov a vzrástol konkurenčný tlak na malé a stredné podniky.

Malé a stredné podniky sú nevyhnutnou súčasťou každej vyspelej trhovej ekonomiky. Ich hlavný prínos spočíva v tom, že sú vysoko flexibilné požiadavkám trhu a podieľajú sa na vytváraní pracovných miest, čím znižujú nezamestnanosť. MSP sú právom nazývané aj chrbtovou kosťou európskeho hospodárstva a hlavným zamestnávateľom, keďže poskytujú 75 miliónov pracovných miest, produkujú 60 – 80 % HDP a reprezentujú 99 % z celkového počtu podnikov v EÚ. MSP taktiež prispievajú k pružnému zavádzaniu výrobkov na trh, podieľajú sa veľkou mierou na inovácií produktov a uspokojujú aj tie najnáročnejšie požiadavky zákazníkov. Sú tiež dôležitým faktorom regionálnej a priestorovej hospodárskej politiky.

V podmienkach Slovenskej republiky majú malé a stredné podniky nezastupiteľnú úlohu, predovšetkým v oblasti tvorby pracovných miest a vyváženého regionálneho rozvoja. Malé a stredné podniky vytvárajú pracovné príležitosti pre viac ako dve tretiny aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa na produkcii zhruba polovice HDP SR. Treba však mať na zreteli, že malí a strední podnikatelia extrémne citlivo reagujú na kvalitu podnikateľského prostredia. Z tohto dôvodu je dôležité systematické zlepšovanie prostredia pre podnikanie, čo napomáha zlepšovaniu konkurenčnej schopnosti MSP na domácom i európskom trhu.

Trenčiansky kraj je krajom s mnohými kladmi. Je to kraj nielen s bohatou históriou na území ktorého je zachovaných množstvo historických pamiatok, ale i kraj s prekrásnou prírodou, s chránenými krajinnými oblasťami a s kvalitnými minerálnymi a liečivými termálnymi vodami. Charakter kraja praje existencii rôznych odvetví priemyslu a množstvu malých a stredných podnikov. Zámerom tejto práce je

zdokumentovať rozvoj MSP na území Trenčianskeho kraja v období rokov 2004 - 2009 a taktiež zistiť súčasný stav, prínosy či bariéry malých a stredných podnikateľov v TSK.

K spracovaniu témy „Malého a stredného podnikania v Trenčianskom kraji“ som sa rozhodla nielen kvôli faktu, že MSP sú hnacím motorom celej ekonomiky, ale keďže mám trvalý pobyt v Trenčianskom kraji, považovala som sa nevyhnutné rozšíriť si pole vedomostí i v tejto oblasti. Spracovanie danej problematiky môže byť pre mňa prínosom v prípade založenia si vlastného mikropodniku po absolvovaní vysokej školy.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Proces transformácie SR

Začiatok 90. rokov znamenal pre väčšinu tranzitívnych ekonomík strednej a východnej Európy po štyridsaťročnom uplatňovaní systému centrálne riadenej ekonomiky návrat k trhovej ekonomike, a tým i k rozvoju podnikania, uvádzajú **Papula – Papulová** (2000). Medzi prvé legislatívne zmeny, ktoré prijali legislatívne orgány týchto krajín boli zákony týkajúce sa podnikania. Vo vtedajšej ČSFR už v roku 1991 schválilo Federálne zhromaždenie dva rozhodujúce zákony, ktoré vymedzovali základné pravidlá podnikania, a to:

- Živnostenský zákonník č. 445/1991 Zb. v znení neskorších predpisov,
- Obchodný zákonník č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov.

Tieto zákony vytvorili základný rámec pre rozvoj podnikania v SR od počiatku jej vzniku, pričom všeobecné práva smerujúce k podpore podnikania sú zakotvené i v základnom právnom dokumente, ktorým je Ústava SR z 1.9. 1992.

Podľa **Murínovej** (2002) sektor MSP u nás vznikol za iných podmienok ako vo vyspelých trhových ekonomikách. Jeho vznik súvisel s procesom transformácie ekonomiky z centrálne riadenej na trhovú ekonomiku. Malé štátne podniky v podobe malých prevádzok, predajní, reštaurácií a pod. existovali aj v období rokov 1948-1989. Po roku 1990 však malé podniky získali nové postavenie a začali plniť nové úlohy. Výsledkom prvej fázy privatizácie a liberalizácie podnikania bol rast počtu živnostníkov a MSP. Keďže občanom chýbali znalosti a skúsenosti z podnikateľskej činnosti, začali vznikať rôzne inštitúcie na podporu podnikania. Bola vytvorená neustále rozvíjajúca sa sieť inštitúcií na podporu MSP v Slovenskej republike.

V Ústave SR (**Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb.**) je sloboda podnikania garantovaná v rámci základných práv a slobôd v druhej hlave piatom oddiele ako základné hospodárske právo. Podľa ústavného článku 35 má každý právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

Sloboda podnikania predstavuje jeden zo základných predpokladov existencie hospodárstva založeného na trhových princípoch, konštatuje **Pauličková** (2004).

Podnikateľ môžu tak fyzické, ako aj právnické osoby, konštatujú **Mižičková – Ubrežiová** (2007). Fyzickou osobou je občan spôsobilý právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti. Spôsobilosť sa získava dovŕšením 18. roku veku. Spôsobilosť právnickej osoby sa získava dňom zápisu do obchodného registra. Fyzická osoba sa nemusí, ale môže zapísať do obchodného registra.

1.2 Podnikateľ

Podnikateľom je podľa §2 Obchodného zákonníka (**Zákon č. 513/1991 Zb.**) osoba zapísaná v obchodnom registri, osoba podnikajúca na základe živnostenského oprávnenia alebo iného oprávnenia podľa osobitných predpisov a FO vykonávajúca poľnohospodársku výrobu, zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.

Strážovská H. – Strážovská L. (2000) vymedzujú podnikateľa ako osobu, ktorá vytvára niečo nové, hodnotovo odlišné, čo od neho vyžaduje čas a námahu. Tento stav je sprevádzaný finančnými, psychologickými a sociálnymi rizikami a získaním výsledných finančných odmien v peňažnej forme a dosahovanie osobnej satisfakcie.

Podnikateľ je tiež osoba, ktorá vytvára bohatstvo pre seba aj pre ostatných, hľadá najlepšie možné využívanie zdrojov a znižovanie strát a vytvára pracovné príležitosti, na ktorých sa ostatní radi podieľajú.

1.3 Podnik

Obchodný zákonník (**Zákon č. 513/1991 Zb.**) definuje podnik v §5, a to ako súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.

Wagnerová – Marková (2003) chápu podnik ako formu podnikateľskej činnosti, v rámci ktorej dochádza k cieľavedomému spájaniu hmotných, finančných a ľudských zdrojov v jednej podnikateľskej jednotke s uzavretým obratom hodnoty a cieľom produkovať úžitkové hodnoty pre potreby zákazníkov a pre vlastné uspokojenie potrieb.

Podľa **Wagnerovej – Markovej** (2003) plní každý podnik počas svojej existencie niekoľko funkcií, a to:

- *podnikateľská funkcia* – jej základom je sústavné a cieľavedomé využívanie podnikového kapitálu a tvorivého potenciálu na maximalizáciu, resp. optimalizáciu zisku pomocou uspokojovania potrieb zákazníkov,
- *produkčná funkcia* – prostredníctvom nej sa zabezpečuje hlavná náplň činnosti podniku, jej poslaním je realizovať podnikateľský zámer prostredníctvom produkcie produktov, ktorým podnik uspokojuje potreby zákazníkov,
- *ekonomická funkcia* – jej poslaním je hodnotovo vyjadriť procesy, ku ktorým v podniku dochádza, efektívne hospodáriť s existujúcimi pracovnými, hmotnými, energetickými a informačnými zdrojmi,
- *technická funkcia* – jej poslaním je zabezpečiť podniku investície a inovácie, aby bol schopný dosahovať konkurenčnú úroveň a produkovať kvalitné produkty,
- *sociálna funkcia* – jej poslaním je zabezpečiť sociálnu efektívnosť výroby a zamestnanosť pracovníkov a taktiež vytvárať podmienky na uplatnenie ich rozumových schopností, odbornosti a morálnej úrovne,
- *biologicko-ekologická funkcia* – úlohou tejto funkcie je zabezpečovať tvorbu a ochranu životného prostredia, výrobu kvalitných potravín a ekologických výrobkov,
- *organizačná funkcia* – je to relatívne stála činnosť, ktorej cieľom je organizovať všetky podnikateľské aktivity tak, aby smerovali k včasnému plneniu všetkých úloh a k dosiahnutiu maximálneho stupňa organizačného usporiadania subjektu.

1.4 Podnikanie

Podnikavosť je schopnosť a motivácia vyhľadávať, vytvárať a využívať príležitosti, ktoré sa nachádzajú v podnikateľskom prostredí kvôli tomu, aby si podnikateľský subjekt (jednotlivec, kolektív, podnikateľská jednotka) zabezpečil ziskovosť. Podnikanie je uskutočnenie podnikavosti v praktickom živote. Podnikavosť

sa môže realizovať dvoma spôsobmi, a to využitím náhodných príležitostí alebo cieľavedomou aktivitou, pri ktorej podnikateľský subjekt využíva príležitosti, ktoré sa objavujú na trhu (**Wagnerová – Marková**, 2003).

Obchodný zákonník (**Zákon č. 513/1991 Zb.**) podľa §2 rozumie pod podnikaním sústavnú činnosť vykonávanú samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.

Borovský – Dobrucká (2005) zdôrazňujú, že rozlišujeme podnikanie de jure a de facto. Podnikanie de jure je podnikanie, ktoré splňa všetky právne náležitosti podnikania. Nemusí však byť podnikaním de facto. Podnikanie de facto nastáva vtedy, ak podnikateľ začne skutočne svoju podnikateľskú činnosť prevádzkovať.

Motívy začatia podnikania možno rozdeliť na dve veľké skupiny – negatívne a pozitívne, nazdávajú sa **Sokolík – Jakubec** (2007). Negatívnym motívom je prípad, keď človek podnikateľ nechce, avšak okolnosti ho k tomu donútia. Pozitívnym motívom je prípad, keď osoba podnikateľ chce, dobrovoľne sa preň rozhodne a s radosťou sa doň pustí. Motiváciou pre podnikanie zvyčajne býva dosiahnutie nezávislosti, zisku a realizácia svojich predstáv.

Podnikanie je súčasťou prebiehajúcich spoločenských procesov, ktoré sa uskutočňujú prostredníctvom cieľavedomej ľudskej činnosti. Je hnacím motorom spoločenskej výroby a vyspelej ekonomiky každej krajiny, konštatuje **Gozora** (2005). Preto sa podnikateľská činnosť stala neodmysliteľnou súčasťou každého hospodárskeho subjektu v trhovej ekonomike. Podnikanie je funkciou hospodárskej činnosti výrobnou-organizačných jednotiek, ktoré produkujú úžitkové hodnoty pre potreby spoločnosti.

Papula – Papulová (2000) chápu podnikanie ako špecifickú ľudskú činnosť, ktorej uskutočňovanie je podmienené vytvorením základných podmienok pre jeho vznik a rozvíjanie. Podnikanie v najširšom slova zmysle má svoje korene v dávnej minulosti a siaha až do počiatkov vývoja ľudskej civilizácie.

Podnikanie je tiež činnosť, v rámci ktorej sa jednotlivci alebo skupina ľudí zapája do hodnotných, výmenných a prerozdelených procesov založených na existencii a rozvíjaní deľby práce, za účelom dosahovania efektov využiteľných pre

naplnenie svojich záujmov a cieľov, ako i záujmov ostatných zainteresovaných subjektov.

Strážovská H. – Strážovská Ľ. (2000) poukazujú na Bostonskú definíciu podnikania:

- podnikanie vytvára a buduje niečo hodnotné prakticky z ničoho,
- podnikanie je procesom zmocnenia sa príležitosti, vytvorenia a rozdelenia hodnoty alebo prospechu jednotlivcom, skupinám, organizáciám a spoločnosti,
- podnikanie je zriedka rýchlym zbohatnutím – skôr vytvára dlhodobé hodnoty,
- podnikanie vyžaduje predstavu, nadšenie, odhodlanie aj odhad (vziať na seba riziko) a motiváciu a odovzdanie týchto prvkov ostatným zúčastneným (partneri, spotrebitelia, dodávatelia, zamestnanci).

Casson (1994) zastáva názor, že podnikanie je do určitej miery vedou rovnako ako matematika. Má zásady, axiómy a vzorce.

Axiómy:

- cenu tvoria celkové náklady a zisk,
- prevaha ponuky znižuje ceny – nepostačujúca ponuka cenu zvyšuje,
- čas zvyšuje náklady,
- pohyb zvyšuje náklady,
- zväčšenie výstupu znižuje náklady,
- skôr ako získame zisk, musíme vynaložiť celkové náklady,
- vyššie riziko vyžaduje vyšší zisk,
- všetky hodnoty sú premenlivé.

Holešová (2003) tvrdí, že podnikanie je hnacím motorom zmien, meradlom rozvoja ekonomiky, nástrojom prispôsobovania sa a schopnosti udržať krok s hlavnými svetovými trendmi. Vyspelé európske krajiny pochopili, že ak chcú i naďalej hrať dôležitú rolu v ekonomike v budúcnosti, v ekonomike založenej na poznatkoch, je potrebné orientovať svoje hospodárstvo smerom k vyššej efektivite, trvalo udržateľnému rastu, a to najmä prostredníctvom zvyšovania schopnosti reagovať na

neustále meniace sa stimuly rýchlo a dobre. Malé podniky sú schopné zaplniť medzery na trhu, ktoré veľké podniky vďaka svojej mohutnosti nemajú šancu pokryť.

1.5 Malé a stredné podnikanie

Barrow (1996) poukazuje na fakt, že malé podnikanie sa rozvíjalo vo väčšine starovekých kultúr. Podstatnú časť populácie Arabov, Babylončanov, Egypt'anov, Židov, Grékov, Féničianov a Rimanov tvorili malí podnikatelia. Ich výrobky a služby mali pochopiteľne veľmi nízku kvalitu. Bez ohľadu na rad úspechov nezískalo malé podnikanie veľkú úctu verejnosti. Rímski a grécki historici malé podnikanie ignorovali. Podľa nich bolo základom histórie idea a hrdinské činy. Avšak my dnes môžeme konštatovať, že civilizácia sa vo vtedajšom svete šírila prostredníctvom malého podnikania, ktorému vďačíme za babylonskú astronómiu a grécku filozofiu, židovský kalendár a rímske právo.

Rozvoj malopodnikateľskej sféry je výsledkom transformácie ekonomiky v SR, vzniku súkromného vlastníctva, reštrukturalizácie priemyslu a trhového mechanizmu dopytu a ponuky po niektorých tovaroch a službách. MSP pre svoju flexibilitu a adaptabilitu sú schopné rýchle sa prispôbiť požiadavkám trhu a významnou mierou sa podieľajú na tvorbe pracovných miest, čím sú často považované za hlavný prvok revitalizujúcej sa ekonomiky, zdôrazňujú **Chodasová – Bujnová** (2008).

Fetisová a i. (2004) tvrdí, že pevná a prosperujúca trhovú ekonomiku si vyžaduje, aby v spoločnosti pôsobil silný stredný stav. Jeho rozhodujúcimi predstaviteľmi sú živnostníci, malí a strední podnikatelia. Ide o segment podnikovej sféry, ktorý vytvára na Slovensku takmer 50 % celoštátnej pridanej hodnoty a zabezpečuje 60 % zamestnanosti. Jeho výrazný rastový potenciál sa vstupom do EÚ ďalej posilňuje, i keď podmienky tohto rozvoja sa pod vplyvom zvýšenej konkurencie stávajú náročnejšími.

Podľa **Papulu – Papulovej** (2000) boli základy legislatívy MSP v západnej Európe, USA a Japonsku položené v 50. a 60. rokoch. Postoj k MSP výrazne zmenila

Boltonská konferencia vo Veľkej Británii v roku 1971. Na nej sa MSP definovali nasledovne:

- MSP majú relatívne malý podiel na trhu a prakticky nemôžu výrazne ovplyvňovať trh,
- MSP sú riadené vlastníkami, resp. rodinami vlastníkov a nie formálnymi štruktúrami manažmentu,
- MSP sú nezávislými podnikmi, netvorí súčasť väčších podnikov.

1.6 Taxonómia MSP

Definícia MSP nie je vo svete jednotná. ČŠ EÚ zjednotili svoje vnímanie MSP až koncom roku 1996 na základe odporúčania Európskej Komisie 1996/280/EC. Vzhľadom na meniace sa prostredie, orgány EÚ toto členenie neskôr zmenili a v súčasnosti vyzerá nasledovne (**Odporúčanie Európskej komisie č. 2003/361/EC**):

Mikropodnikateľ:

- podnikateľ, ktorý zamestnáva menej ako 10 zamestnancov,
- dosahuje ročný obrat najviac 2 mil. Eur alebo vykazuje v účtovnej závierke hospodársky výsledok najviac 2 mil. Eur.

Malý podnikateľ:

- podnikateľ, ktorý zamestnáva menej ako 50 zamestnancov,
- dosahuje ročný obrat najviac 10 mil. Eur alebo vykazuje v účtovnej závierke hospodársky výsledok najviac 10 mil. Eur.

Stredný podnikateľ:

- podnikateľ, ktorý zamestnáva menej ako 250 zamestnancov,
- dosahuje ročný obrat najviac 50 mil. Eur alebo vykazuje v účtovnej závierke hospodársky výsledok najviac 43 mil. Eur.

Na Slovensku sa ekonómovia začali výraznejšie zaoberať taxonómiou MSP a systematickým skúmaním ich činnosti až po roku 1989, keď sa v rámci privatizácie štátnych podnikov a povoleného živnostenského podnikania začala vytvárať oblasť drobného podnikania. Do roku 1989 do kategórie MSP patrili podniky miestneho hospodárstva, ktoré sa členili na podniky miestneho priemyslu, komunálnych služieb, bytového hospodárstva a zberných surovín, teda podniky regionálneho charakteru. Pre

ich členenie a nevyužívalo kritérium počtu pracovníkov. Od roku 1989 sa postupne kryštalizovala klasifikácia tohto sektora, až sa usadila na klasifikácii zhodnej s klasifikáciou EÚ, tvrdia **Wagnerová – Marková** (2003).

Na Slovensku sú MSP zadefinované dvomi spôsobmi, a to v zákone č. 231/1999 Zb. o štátnej pomoci a v zákone č. 100/1995 Zb. o štátnej podpore malého a stredného podnikania. Zákon o štátnej pomoci (**Zákon č. 231/1999 Zb.**), ktorý je bližšie k európskej definícii, definuje MSP nasledovne:

- malí a strední podnikatelia - sú FO alebo PO v zmysle § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktoré sú registrované na území SR;
- malým podnikateľom je podnikateľ, ktorý zamestnáva menej ako 50 zamestnancov, dosahuje ročný obrat najviac 7 mil. eur alebo vykazuje v účtovnej závierke celkovú ročnú hodnotu aktív najviac 5 mil. eur a je ekonomicky nezávislý;
- stredným podnikateľom je podnikateľ, ktorý zamestnáva menej ako 250 zamestnancov, dosahuje ročný obrat najviac 40 mil. eur alebo vykazuje v účtovnej závierke celkovú ročnú hodnotu aktív najviac 27 mil. eur a je ekonomicky nezávislý;
- ekonomicky nezávislým podnikateľom je podnikateľ, u ktorého:
  - a) podiel iných podnikateľov ako malých podnikateľov a stredných podnikateľov na základnom imaní alebo na hlasovacích právach nie je 25 % a viac,
  - b) podiel takých malých podnikateľov a stredných podnikateľov, ktorých zakladateľmi sú iní podnikatelia ako malí podnikatelia a strední podnikatelia, na základnom imaní alebo na hlasovacích právach nie je 25 % a viac,
  - c) sú preukázateľne zistené vlastnícke vzťahy na účely overenia splnenia podmienok podľa bodov a.) a b.).

Wagnerová – Marková (2003) uvádzajú, že MSP môže uskutočňovať jednotliviec alebo kolektív:

- podnikatelia – jednotlivci (fyzické osoby), ktorí môžu podnikat' ako:

- a) fyzické osoby, ktoré podnikajú na základe živnostenského oprávnenia,
- b) fyzické osoby, ktoré podnikajú na základe osobitého predpisu (právnici, lekári, tlmočníci, poradcovia),
- c) fyzické osoby, ktoré vykonávajú poľnohospodársku výrobu a sú zapísané do evidencie podľa osobitých predpisov,
- d) združenie fyzických osôb.

Mižičková - Ubrežiová (2007) k nim ešte priradujú:

- e) fyzické osoby s tichým spoločníkom,
  - f) fyzické osoby s vypomáhajúcimi rodinnými príslušníkmi žijúcimi v spoločnej domácnosti.
- podnikateľské jednotky ako samostatné právne subjekty (právnické osoby), ktoré zahrňujú:
    - a) fyzické osoby zapísané do obchodného registra, pričom podnikateľ ako právnická osoba je právne samostatný, vlastnícky oddelený právny subjekt, ktorý realizuje podnikateľskú činnosť pod vlastným menom, na vlastný účet a je zapísaný v obchodnom registri,
    - b) obchodné spoločnosti, ktoré môžu mať charakter osobných obchodných spoločností (verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť) a kapitálových obchodných spoločností (spoločnosť s ručením obmedzeným, akciová spoločnosť),
    - c) družstvá,
    - d) združenia právnických osôb.

Mižičková - Ubrežiová (2007) k nim pričleňujú aj nasledovné:

- e) účelové združenia majetku,
- f) jednotky územnej samosprávy obce,
- g) ostatné právnické osoby – štátne podniky, banky, burzy a nadácie.

1.7 Organizačno-právne formy MSP

Daňko (2003) definuje podstatu organizačno-právnych foriem MSP nasledovne:

Tabuľka č.1 Organizačno-právne formy MSP

Právna forma	Počet zakladateľov	Štatutárny zástupca	Ručenie za záväzky	Formálne náležitosti
Podnik jednotlivca	1	Podnikateľ alebo určený zástupca	Celým majetkom podniku, osobným majetkom	Živnostenský list alebo koncesná listina
Verejná obchodná spoločnosť	min. 2 FO alebo 2 PO	Každý spoločník alebo podľa zmluvy	Celým majetkom spoločnosti a osobným majetkom	Spoločenská zmluva, oprávnenie podnikateľ, zápis do OR
Komanditná spoločnosť	min. 2 FO	Len komplementári	min. 1 komandista do výšky vkladu a 1 komplementár celým svojím majetkom	Spoločenská zmluva, oprávnenie podnikateľ, zápis do OR
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1 – 50 FO	1 alebo viac konateľov, dozorná rada, valné zhromaždenie	Celým majetkom spoločnosti a spoločníci do výšky nesplatených vkladov	Stanovy, oprávnenie podnikateľ, návrh na zápis do OR, splatenie min. 30 % každého vkladu
Družstvo	min. 5 FO alebo 2 PO	Členská schôdza, kontrolná komisia, predseda	Celým majetkom družstva	Ustanovujúca schôdza, návrh na zápis do OR, stanovy, voľba predstavenstva, oprávnenie podnikateľ
Tichá spoločnosť	min. 2 FO	-	Do výšky vkladu	Písomná zmluva a odovzdanie vkladu
Združenie	min. 2 FO	Len činnosť dohodnutá v zmluve	Celým svojím majetkom	Zmluva o združení

Zdroj: Daňko, 2003

1.8 Význam MSP a ich prínos

Mižičková – Ubrežiová (2007) zdôrazňujú, že MSP zaujímajú významné postavenie v každej vyspelej ekonomike spočívajúcej na princípoch konkurencie, rôznych formách vlastníctva, ako aj na súťaživosti podnikov rôznej veľkosti. Sú

logickým a nevyhnutným článkom hospodárskeho organizmu každej krajiny. Ich existencia je nezastupiteľná a je v súlade s požiadavkami globalizácie a vedecko-technického rozvoja.

Wagnerová – Marková (2003) definujú MSP ako ekonomickú a právnu jednotku s obmedzeným počtom pracovníkov, relatívne nízkym obratom a kapitálom, ktorá nemá dominantné postavenie na trhu, nachádza sa v rukách jedného alebo niekoľkých podnikateľov, má pomerne jednoduchú organizačnú štruktúru, využíva prevažne lokálne a regionálne ľudské a surovinové zdroje, vlastné zdroje financovania prípadne finančné zdroje bánk a podporných finančných inštitúcií, nie však verejné zdroje financovania.

Chodasová – Bujnová (2008) uvádzajú, že zmena vlastníckych vzťahov, odštátnenie veľkých podnikov a ich následná privatizácia majú za následok vznik a rozvoj MSP, ktoré majú významnú úlohu v oživení ekonomiky najmä tým, že:

- formujú veľkú skupinu podnikateľov - reálnych vlastníkov,
- formujú postoje občanov a ich pozitívny vzťah k trhovej ekonomike,
- formujú utváranie konkurenčného prostredia v ekonomike,
- vytvárajú nové pracovné príležitosti, predovšetkým v službách, obchode a remeselných činnostiach,
- vedú k účelným štrukturálnym zmenám podnikateľských subjektov v závislosti od dopytu domáceho a zahraničného trhu.

Fetisová a i. (2004) poukazujú na fakt, že MSP majú nezastupiteľné miesto v rozvinutých ekonomikách aj v transformujúcom sa hospodárstve. Prispievajú k pružnému zavádzaniu nových výrobkov na trh, k zvyšovaniu inovačných aktivít, k rozvíjaniu konkurenčného prostredia, vytvárajú pracovné príležitosti, sú adaptabilné a citlivo reagujú na zmeny.

Hlavné úlohy MSP:

- vyrábajú špecializované produkty a poskytujú špecializované služby, ktoré nie sú ochotné vytvárať a poskytovať veľké podniky, lebo je ich výroba neefektívna,

- pomáhajú utvárať „stredný stav“, výraznú spoločenskú vrstvu, ktorej atribútom nie je iba vlastníctvo, ale aj určitý životný štýl.

Strážovská (2008) sa nazdáva, že prínos MSP je nasledovný:

- MSP sú najdôležitejším prvkom národných ekonomík,
- MSP majú nezastupiteľnú úlohu v dynamickom rozvoji krajiny s vyspelým trhovým hospodárstvom,
- MSP sú vysoko prispôsobivé požiadavkám trhu a osobitne dopytu,
- MSP majú inovatívnu funkciu,
- MSP uspokojujú aj tie najnáročnejšie požiadavky zákazníkov, sú pružné,
- MSP vytvárajú nové pracovné miesta, a tým významne ovplyvňujú vývoj zamestnanosti v krajine.

Podľa **Wagnerovej – Markovej (2003)** prispievajú MSP k vytváraniu vhodnej spoločenskej a sociálnej klímy, k pracovnému, sociálnemu a spoločenskému uplatneniu rôznych skupín obyvateľstva a k udržaniu zdravého životného prostredia. Sú významným mestotvorným činiteľom, oživujú historické centrá a ponúkajú v nich širokú škálu služieb a aktivít a oživujú alebo udržiavajú kultúrne a remeselnícke tradície, zvyklosti a iné špecifiká regiónu.

Strážovská H. – Strážovská L. (2000) ako význam MSP charakterizujú:

- zvyšovanie objemu tržieb za spotrebný tovar a poskytovanie služieb môžu MSP dosiahnuť bez veľkých investícií,
- MSP môžu využívať a zhodnocovať miestne zdroje surovín, ako aj odpad z veľkovýroby,
- možnosť zvyšovania zamestnanosti, resp. zamestnávajú aj osôb so zníženou pracovnou schopnosťou,
- MSP vytvárajú predpoklady pre efektívnejšie využívanie unikátnych schopností, znalostí a pracovných návykov ľudí,
- budovanie osobných vzťahov k zákazníkom, dodávateľom a zamestnancom,
- flexibilita MSP,

- MSP majú vytvorené jednoduché štruktúry riadenia a nepoužívajú byrokratické postupy v riadení, čo im umožňuje byť flexibilnejšími vo vnútri podniku, aj navonok,
- majú predpoklady pre pružné reagovanie na výkyvy dopytu,
- MSP sú nezávislé.

Význam MSP v trhovej ekonomike spočíva podľa **Brhela** (1994) v týchto funkciách:

- *spoločenská funkcia* – napomáhajú budovať demokratický, a tým aj slobodný pluralitný spoločenský systém;
- *hospodárska funkcia* – pružnejšie sa prispôbujú zmenám na trhu a významne sa podieľajú na zásobovaní obyvateľstva spotrebným tovarom i na poskytovaní služieb. Prednosťou je bezprostredný kontakt so zákazníkmi, ktorý im umožňuje dokonalejšie uspokojovať ich potreby;
- *ponuková funkcia* – MSP sú producentmi nielen spotrebných tovarov, ale aj dodávateľmi polovýrobov a hotových výrobkov a producentmi investičných statkov. Sú tiež dôležitým faktorom regionálnej a priestorovej hospodárskej politiky, zabezpečujú zásobovanie riedko osídlených regiónov, malých obcí a periférií veľkých miest, umožňujú uspokojovanie potrieb menej mobilných vrstiev obyvateľstva a dokážu pružne vyhľadávať medzery na trhu;
- *štruktúrna funkcia* – MSP znižujú regionálne rozdiely v pracovných príležitostiach, dôchodkoch na jedného obyvateľa, v zásobovaní infraštruktúrnymi zariadeniami, v ponuke služieb a dopravy. Znižujú riziko dominancie veľkého podniku v danom regióne, a tým zvyšujú stabilitu životného štandardu v danej oblasti;
- *zamestnanecká a konjunkturálna funkcia* – udržiavajú existujúce pracovné miesta a vytvárajú nové pracovné príležitosti. Zachovávajú pracovné miesta v období recesie a zamestnávajú viac pracovníkov v období expanzie;
- *exportná aktivita* – významný podiel MSP na exporte priemyselne vyspelých krajín;

- *rastová funkcia* – charakterizujúca dôležité zastúpenie týchto podnikov pri uskutočňovaní výskumu a vývoja, inovačných aktivít a technického pokroku, ktoré sú významnými faktormi hospodárskeho rastu každej ekonomiky;
- *vzdelávacia funkcia* – komunikácia medzi manažmentom v MSP je bezprostredná. MSP sú prítiažlivé pre mladých ľudí z pohľadu profesijnej seberealizácie.

Lesáková (2002) sa nazdáva, že MSP majú nezastupiteľné miesto v rozvoji regiónov. Ich prínosy možno rozčleniť do dvoch oblastí, a to do ekonomickej a sociálnej.

Ekonomický prínos rastu počtu MSP sa prejavuje v tom, že MSP podniky:

- prispievajú nezanedbateľným podielom k tvorbe HDP daného regiónu i celého štátu,
- vytvárajú podnikateľskú mikroklímu v regióne, poskytujú možnosti pre zamestnávanie najmä miestnych obyvateľov, čím pomáhajú riešiť nezamestnanosť v danom regióne,
- prispievajú k tvorbe konkurenčného prostredia regiónu tým, že rozširujú sortiment ponúkaných výrobkov a služieb,
- zlepšujú uspokojovanie potrieb miestneho obyvateľstva, môžu si dovoliť osobný a stály kontakt so zákazníkmi, dodávateľmi a zamestnancami, čo pozitívne ovplyvňuje ich spoluprácu,
- využívajú a zhodnocujú miestne zdroje surovín a aj odpad z veľkovýroby,
- sú iniciátormi výroby nových a kvalitatívne lepších výrobkov, čím vylepšujú úroveň výroby a poskytovaných služieb,
- zapojenie nezamestnaných do pracovného pomeru znamená nielen zníženie výdavkov zo štátneho rozpočtu na podporu či sociálnu pomoc pre nezamestnaných, ale zamestnaní spoluvytvárajú hodnoty a sami prispievajú do fondov na dane.

Rast zamestnanosti v regiónoch ma svoju sociálnu dimenziu, ktorá je sprevádzaná rastom príjmov a následne i rastom spotreby a životnej úrovne miestneho obyvateľstva.

Papula – Papulová (2000) sa nazdávajú, že v súčasnosti predstavuje podiel MSP na HDP vo vyspelých krajinách až 80 % a v transformujúcich sa ekonomikách približne 50 %. V jednotlivých krajinách je situácia nasledovná:

- v USA vytvárajú MSP viac ako polovicu pracovných miest a ich podiel na HDP je 80 %,
- v Japonsku MSP predstavujú 99 % z celkového počtu podnikov a vytvárajú 81 % pracovných miest,
- v Nemecku tvoria 65 % pracovných miest a 50 % HDP,
- v Holandsku MSP predstavujú asi 95 % podnikov,
- pred rozšírením EÚ bolo v máji 2004 približne 19 miliónov MSP, ktoré predstavovali asi 99,8 % všetkých podnikov v EÚ a zamestnávali viac než 74 miliónov ľudí.

1.9 Nevýhody, externé bariéry a príčiny neúspechu MSP

Za hlavné výhody a nevýhody MSP považuje **Barrow** (1996):

Výhody:

- možnosť vyšších zárobkov, práca na seba,
- pocit slobody, ktorý vyplýva z faktoru, že sme sami sebe pánom,
- nezávislosť v podnikaní,
- možnosť pracovať v oblasti, ktorá prináša úplné uspokojenie,
- daňové výhody.

Nevýhody:

- riskantnejšie než práca v zamestnaneckom pomere,
- možnosť krachu, stratíme viac než prácu,
- osobná zodpovednosť voči veriteľom,
- absolútna zodpovednosť za úspechy, príp. neúspechy,
- neustály tlak a dlhé hodiny tvrdej práce,
- absolútne sústredenie na jeden cieľ,
- nepríjemné aspekty práce – upomínanie neplatičov,
- papierovanie a vyplňanie formulárov zaberá veľa času.

Za faktory obmedzujúce rozvoj MSP považujú **Jáč a i.** (2005):

- domácu konkurenciu,
- vysoké úrokové miery,
- legislatívne obmedzenie,
- dostupnosť financovania,
- zahraničnú konkurenciu,
- náklady na energie.

Fetisová a i. (2004) zastávajú názor, že MSP majú isté nevýhody oproti veľkým podnikom. Tieto nevýhody vyplývajú z:

- podstaty MSP – t.j. obmedzený prístup k finančným (úverovým) zdrojom,
- zo špecifických podmienok na podnikanie v SR – t.j. vysoké odvodové zaťaženie, nefunkčný kapitálový trh, právna neistota a zložitá, neprehľadná a často sa meniacia legislatíva, ktorá prehľbuje vysokú administratívnu zaťaženosť podnikov a negatívne pôsobí najmä na mikropodniky a živnostníkov.

Chodasová – Bujnová (2008) uvádzajú, že najlepšie prostredie pre MSP je relatívne slobodný trh, ktorý poskytuje rovnaké stimuly a príležitosti všetkým podnikom. Vo všetkých krajinách s vyspelou trhovou ekonomikou je snaha odstraňovať prekážky, ktoré stoja v ceste rozvoja MSP a utvárajú podmienky na ich prosperitu.

Prekážky, ktoré stoja v rozvoji MSP podnikov rozdeľuje **Hudec** (1999) na externé a interné.

Externé bariéry rozvoja sú bariéry dané podnikateľským subjektom zvonku:

- získavanie finančných zdrojov,
- daňové bariéry,
- legislatívne bariéry,
- bariéry informačné a inštitucionálne,
- vzdelanostné bariéry.

Interné bariéry vychádzajú zo samotnej podstaty podnikateľského subjektu.

Môžu byť nasledovné:

- nedostatok skúseností,
- nedostatočná motivácia,
- obava z rizika,
- nízka úroveň znalostí a informácií,
- nedostatok kapitálu.

Z pohľadu MSP sú štyrmi hlavnými prekážkami v podnikaní nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, prístup k financiám, administratívne bariéry a infraštruktúra, konštatuje **Holešová** (2003).

Chodasová – Bujnová (2008) sa nazdávajú, že medzi dôvody neúspešnosti malých podnikov patria nasledujúce:

- nedostatok skúseností,
- nejestvovanie výrobnjej alebo obchodnej stratégie,
- optimistická predstava o trhu,
- podceňovanie voľby vhodného okamihu začatia podnikania,
- nedostatok obežného kapitálu,
- príliš nákladné začatie podnikania,
- podnikateľ si pletie hotové peniaze zo ziskom,
- lokalizácia podniku,
- výber a výchova ľudí,
- nesprávne vedené účtovníctvo,
- podnikateľ často používa získané finančné prostriedky na zlepšenie svojho osobného štandardu.

Obmedzenia MSP chápu **Veber – Srpová** (2005) ako:

- majú omnoho menšiu ekonomickú silu, často obtiažny prístup ku kapitálu, a tým aj obmedzujúcu možnosť rozvojových kapacít,
- majú slabšiu pozíciu vo verejných súťažiach o štátne zákazky,
- a priori sú vylúčené z podnikania, kde je treba veľké investície,
- nemôžu si bežne dovoliť zamestnávať špičkových vedcov, manažérov alebo obchodníkov,

- nie sú schopné plne monitorovať a využívať dostupné znalosti,
- môžu byť ohrozené správaním veľkých, často nadnárodných podnikov a obchodných reťazcov presadzujúcich dumpingové ceny,
- rastúci počet a zmeny právnych predpisov a dodržiavanie príslušných správnych aktov kladie na podnikateľov nemalé požiadavky.

1.10 SWOT analýza MSP

SWOT analýza malého a stredného podnikania z pohľadu **Markovej** (2003):

Ako *silné stránky* malých a stredných podnikov charakterizujeme nasledovné:

- MSP majú jednoduchú organizačnú štruktúru, ktorá umožňuje bezprostrednejšiu komunikáciu vnútri podniku aj mimo neho,
- dokážu sa pružnejšie adaptovať na rýchlo sa meniace požiadavky dopytu na trhu, byť kreatívne v ponuke, inováciách produktov,
- ľahšie sa dokážu orientovať v malom priestore,
- z dôvodu malosti existuje tesný a neanonymný vzťah k pracovníkom,
- dokážu flexibilnejšie a rýchlejšie reagovať na požiadavky komputelizácie a telekomunikácie trhu, majú predpoklady transformovať sa do podoby virtuálnych firiem,
- majú schopnosť uspokojovať aj obmedzený, ale aj pomerne široký dopyt na špecializovaných trhoch, sú mobilnejšie v obchodovaní,
- dokážu vstúpiť na trh a podstupovať riziko na nových a náročných trhoch,
- umožňujú rozvíjať vhodné technologické a manažérske metódy, v mnohých smeroch sú akcelerátorom inovačného potenciálu,
- sú zárodočnou bunkou, v ktorej sa nielen vďaka rizikovému kapitálu, ale aj vďaka priekopnícky orientovanému manažmentu môžu financovať nové myšlienky a nové projekty.

Z jednoduchosti a malosti týchto podnikov však pramenia aj ich nevýhody kvôli ktorým sa stávajú zraniteľnejšími ako veľké podniky. Medzi *slabé stránky* MSP zaradujeme tieto:

- nedostatok vlastného štartovacieho kapitálu, ako aj kapitálu potrebného na prevádzku podniku,
- problematickejšie možnosti získania cudzieho kapitálu,
- vysoká mzdová a materiálna náročnosť v podnikoch zabezpečujúcich osobné služby a remeselné činnosti,
- nedostatok moderných technológií, strojov, zariadení, know-how, licencií,
- menšia možnosť získania špičkových a kvalifikovaných pracovníkov, poskytovania sociálnych výhod zamestnancom,
- nedostatočné vedomosti z oblasti manažmentu, marketingu, práva a ekonomiky, vysoké fyzické a psychické zaťaženie podnikateľa,
- nedostatočné zabezpečenie marketingových činností.

Jednotlivým MSP sa zároveň naskytujú aj rôzne príležitosti na rozvoj. V súčasnosti toto prostredie netvorí len domáce prostredie, ale aj zahraničie reprezentované trhom EÚ a iných krajín sveta. Medzi *príležitosťami* MSP patrí:

- zvýšenie kúpyschopnosti obyvateľstva z dôvodu perspektívneho rastu príjmov, čo sa prejaví v zvýšení dopytu obyvateľstva po produktoch MSP,
- zvýšenie dôvery v slovenské podniky, v zručnosť a kvalifikovanosť ich pracovníkov,
- možnosť expandovania MSP prostredníctvom využívania výskumných poznatkov, informačných a komunikačných technológií či nájdenej konkurenčnej výhody.

K *ohrozeniam* (rizikám) MSP priradíme nasledovné:

- vstup nových zahraničných spoločností na náš trh,
- nižšia produktivita práce oproti zahraničným konkurenčným spoločnostiam,
- vyššie náklady na zabezpečenie vstupov oproti podnikom z krajín EÚ, pričom k ich zvýšeniu dôjde aj z titulu prevzatia ekologických, sociálnych, právnych, technických a iných štandardov EÚ,
- nižšia dynamika inovácií našich podnikov,

- odliv kvalifikovaných pracovníkov,
- nízka úroveň združovania a vytvárania sietí našich podnikov.

1.11 Politika EÚ v oblasti MSP

Začiatok politiky EÚ pre MSP sa datuje do roku 1983, keď bol prijatý Akčný program spoločenstva, špeciálne zameraný na podporu týchto subjektov. Druhý program bol zavedený v roku 1987 a tretí viacročný program pre MSP prebiehal počas rokov 1997 – 2000 (**Holešová**, 2003). Závazok EÚ pomáhať vytvárať prostredie v ktorom sa môžu rozvíjať podniky, priemysel a inovácie, je oficiálne obsiahnutý v čl. 157 Zmluvy o Európskych spoločenstvách. V rámci toho sa EÚ orientuje na tri kľúčové oblasti, a to MSP, inovácie a konkurencieschopnosť vrátane výhod úžitkov vyplývajúcich zo spoločného trhu.

Pre MSP má kľúčový význam Európska charta malých podnikov (European Charter for Small Enterprises) prijatá 19. – 20. júna v roku 2000 vo Feira, tvrdia **Vodáček – Vodáčková** (2004). Charta deklaruje, že MSP sú kosťou európskej ekonomiky a hlavným zázemím jej konkurenčnej schopnosti voči ostatnému svetu. EÚ považuje MSP za kľúč k riešeniu citlivého sociálneho problému zamestnanosti, za základňu pre účinnú inovačnú politiku nižších radov, rozvoj podnikania a vytváranie európskej ekonomiky založenej na vedomostiach.

Mižičková – Ubrežiová (2007) konštatujú, že európske krajiny sa v rámci Európskej charty malých podnikov zaviazali:

- posilniť ducha inovatívnosti a podnikania,
- dosiahnuť regulačný, fiškálny a administratívny rámec, ktorý by podporoval podnikateľskú činnosť a zlepšil postavenie podnikateľov,
- zabezpečiť prístup na trhu,
- napomáhať prístupu k najlepšiemu výskumu a technológiám,
- zlepšiť prístup k financiám počas celého životného cyklu podniku,
- počúvať návrhy malých podnikov,
- presadzovať podporu malým špičkovým podnikom.

1.12 Výhody členstva SR v EÚ v rámci MSP

V nadväznosti na poslanie charty prijala vláda SR opatrenia v nasledujúcich oblastiach:

- vzdelávanie a odporná príprava podnikateľov,
- lacnejší a rýchlejší začiatok podnikania,
- dostupnosť zručností,
- lepšia legislatíva a regulácia povinností malých podnikov,
- zlepšenie on-line prístupu k informáciám,
- výhody jednotného trhu,
- zdaňovanie a financie,
- posilnenie technologickej kapacity malých podnikov,
- elektronické podanie,
- zastúpenie malých podnikov v národných orgánoch a komisiách EÚ.

Rozvoju MSP je venovaná stála pozornosť exekutívy EÚ ako i ekonomická a organizačno-legislatívna podpora. Začlenenie MSP v integrácii EÚ znamená na jednej strane výhody z vyspelého ekonomického prostredia, na druhej strane sa otvárajú nové a atraktívne podnikateľské príležitosti pre aktívne a koncepčne riadené MSP, zdôrazňuje **Strážovská** (2008). K výhodám MSP v rámci EÚ patria:

- stabilizácia a zlepšenie pozície v rozsiahlom podnikateľskom prostredí EÚ,
- zvýšenie právnej ochrany podnikania,
- prístup na rozsiahly trh tovaru bez vnútorných hraníc EÚ,
- lepší prístup ku kapitálu z ekonomík EÚ,
- zlepšenie možností investovania v krajinách EÚ,
- jasné pravidlá v hospodárskej súťaži,
- vyššia mobilita pracovníkov,
- jednotné colné predpisy,
- zjednodušená certifikácia výrobkov,
- účasť v spoločných programoch EÚ.

Podľa **Paulíčkovej** (2004) členstvo Slovenska v EÚ znamená pre slovenských podnikateľov možnosť podnikania a prevádzkovania živnosti v členských štátoch. Základom legislatívy EÚ je voľný pohyb osôb, tovarov a služieb. To znamená, že každý občan členského štátu má právo začať slobodne podnikat' či prevádzkovať živnosť v inom členskom štáte. Jediným kritériom je splnenie podmienok, ktoré na registráciu jeho odboru platia v cieľovej krajine. Tento systém je aplikovateľný už medzi staršími členskými štátmi. Slovenskí podnikatelia si teda môžu založiť firmu a prakticky bez ďalších obmedzení, za rovnakých podmienok ako občania tej ktorej krajiny, môžu začať podnikat' kdekoľvek v členskom štáte EÚ.

Globalizácia trhu vytvára čoraz väčší tlak na spoluprácu podnikov za účelom znižovania nákladov, k dynamizácii, invencii a inovácii a k znižovaniu rizík, tvrdí **Hudec** (1999). Tlak na investície a inovácie nebude možný bez kooperácie medzi rôznymi podnikateľskými subjektmi. Dôležitý je správny výber foriem a podmienok kooperácie.

Pre malé podniky prináša spolupráca nasledovné výhody:

- využívanie novej technológie,
- vytváranie podnikových zdrojov,
- otváranie nových trhov, rast distribučnej siete,
- potenciálnym predaj partnerom,
- riešenie technických problémov partnera prostredníctvom spoločného vývoja a získavania výrobku.

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom práce je vykonať monitoring rozvoja malého a stredného podnikania v Trenčianskom kraji v období rokov 2004 – 2009 a zároveň zistiť súčasný stav, prínosy či bariéry MSP v Trenčianskom kraji. Pre splnenie hlavného cieľa je vytýčených niekoľko parciálnych cieľov.

Prvým čiastkovým cieľom je oboznámiť sa s platnými právnymi dokumentmi SR a EÚ v oblasti MSP.

Druhým parciálnym cieľom je venovať sa legislatívnemu zabezpečeniu MSP v SR.

Ďalším čiastkovým cieľom je vyzdvihnúť nové právne formy podnikania MSP po vstupe SR do EÚ.

Štvrtý čiastkový cieľ predstavuje charakteristiku Trenčianskeho kraja, vypracovanie SWOT analýzy TSK a charakterizovanie organizácií a združení zameraných na podporu MSP v rámci Trenčianskeho kraja.

Piatym parciálnym cieľom je analyzovanie získaných údajov ohľadom MSP v Trenčianskom kraji .

Ďalším cieľom je urobiť dotazníkový prieskum ohľadom súčasného stavu MSP v TSK a následne spracovať výsledky prieskumu.

Posledným cieľom je v závere zhrnúť nadobudnuté poznatky a vyjadriť vlastné návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia pre MSP v Trenčianskom kraji.

3 Metodika práce

Objektom skúmania diplomovej práce je malé a stredné podnikanie v Trenčianskom kraji a jeho rozvoj, stav, prínosy či problémy. Analýza sa uskutoční z údajov v horizonte rokov 2004 – 2009.

Pre splnenie cieľa diplomovej práce je zvolený nasledovný pracovný postup:

- Oboznámenie sa a následná selekcia vhodných literárnych zdrojov domácich i zahraničných autorov týkajúcich sa problematiky MSP na účely vypracovania prehľadu o súčasnom stave riešenej problematiky.
- Preštudovanie právnych noriem o MSP harmonizovaných s právom EÚ.
- Teoretická časť diplomovej práce sa zakladá na zosumarizovaní inštitucionálneho zabezpečenia MSP v SR a v TSK, na zdôraznení nových právnych foriem podnikania MSP po vstupe SR do EÚ, na charakterizovaní Trenčianskeho kraja a na vypracovaní SWOT analýzy TSK.
- Praktická časť diplomovej práce analyzuje rozvoj MSP v Trenčianskom kraji počas rokov 2004 – 2009 na základe údajov zo Štatistického úradu v Trenčíne a taktiež analyzuje dotazník sprostredkovaný malým a stredným podnikateľom v TSK na zistenie stavu, prínosov a problémov MSP v TSK.
- V závere diplomovej práce sú zhrnuté nadobudnuté poznatky o rozvoji a súčasnom stave MSP v Trenčianskom kraji a tiež sú vyjadrené vlastné návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia pre MSP v Trenčianskom kraji.

Materiálom pre spracovanie diplomovej práce sú nasledovné zdroje:

- domáca a zahraničná literatúra týkajúca sa problematiky MSP,
- slovenské a európske právne normy s tematikou MSP,
- knižné a internetové zdroje ohľadom inštitucionálneho zabezpečenia MSP v SR, nových právnych foriem podnikania MSP, charakteristiky Trenčianskeho kraja a jeho inštitúcií na podporu MSP,

- štatistické údaje týkajúce sa MSP v Trenčianskom kraji:
  - počet MSP v TSK,
  - počet MSP podľa veľkostných kategórií v TSK,
  - počet FO a PO v TSK,
  - počet FO podľa právnej formy v TSK,
  - počet FO podľa činnosti v TSK,
  - počet PO podľa typu organizácií v TSK,
  - počet PO podľa právnej formy v TSK,
  - počet PO podľa činnosti v TSK;
- dotazník vypracovaný malými a strednými podnikateľmi v TSK.

Literárne zdroje sú čerpané z univerzitnej knižnice Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, z univerzitnej knižnice Mateja Bela so sídlom v Banskej Bystrici, z krajskej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne a z mestskej knižnice so sídlom v Dubnici nad Váhom. Zdrojom štatistických údajov je pracovisko Štatistického úradu SR v Trenčíne. Zdrojmi sú tiež zbierky zákonov, médiá a dotazníky.

Na získanie právnych informácií o MSP je potrebné vychádzať z nasledovných právnych predpisov:

1. Ústava SR (Ústava č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov),
2. Obchodný zákonník (Zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov),
3. Zákon o Exportno-importnej banke SR (Zákon č. 80/1997 Z.z. v znení neskorších predpisov),
4. Zákon o štátnej pomoci (Zákon č. 231/1999 Zb. v znení neskorších predpisov),
5. Zákon o európskom zoskupení hospodárskych záujmov (Zákon č. 595/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov),
6. Nariadenie Rady o stanovách európskej spoločnosti (Nariadenie č. 2157/2001),
7. Odporúčanie Európskej komisie č. 2003/361/EC z 20. mája 2003 o definícii mikropodnikov, malých a stredných podnikov.
8. Smernica Rady, ktorou sa dopĺňa štatút európskej spoločnosti s ohľadom na zapojenie zamestnancov (Smernica č. 2001/86/ES).

Základnými metódami použitými pri spracovaní bakalárskej práce sú:

1. komparácia jednotlivých názorov autorov domácej i zahraničnej odbornej literatúry a ich následná systemizácia,
2. analýza právnych dokumentov SR a EÚ ohľadom MSP,
3. analýza inštitucionálneho zabezpečenia v SR a v TSK týkajúca sa malého a stredného podnikania,
4. analýza nových právnych foriem podnikania MSP v SR po vstupe do EÚ,
5. analýza TSK,
6. metóda analýzy – SWOT analýza,
7. chronologické zdokumentovanie štatistických údajov a následná metóda komparácie jednotlivých ukazovateľov v čase,
8. metóda výskumu (dotazníková) stavu, prínosov a problémov MSP v TSK a následné grafické zobrazenie dosiahnutých výsledkov.

4 Malé a stredné podnikanie v Trenčianskom kraji

4.1 Inštitucionálne zabezpečenie MSP v SR

Na Slovensku je v súčasnosti vybudovaný nasledovný inštitucionálny rámec pre podporu MSP:

Gestorom pre oblasť MSP je **Ministerstvo hospodárstva SR**. Štátna podpora je prostredníctvom ministerstva uskutočňovaná v niekoľkých oblastiach:

- *Oblasť stratégie a rozvoja MSP* – navrhovanie finančných inštrumentov a programov MSP;
- *Oblasť tvorby inštitucionálneho prostredia na podporu MSP* – MH SR koordinuje a metodicky riadi aktivity NARMSP vrátane rozvoja siete regionálnych poradenských a informačných centier a podnikateľských centier určených pre malých a stredných podnikateľov;
- *Oblasť spolupráce s medzinárodnými inštitúciami* – MH SR zabezpečuje spoluprácu s medzinárodnými inštitúciami v oblasti MSP, najmä s OECD;
- *Oblasť legislatívy a regulačných opatrení na podporu podnikateľského prostredia* – MH SR synchronizuje spoluprácu s orgánmi štátnej správy a oprávnenými inštitúciami v rámci SR. Iniciuje a zabezpečuje tiež kooperáciu so zahraničnými inštitúciami a poradenskými firmami;
- *Oblasť zabezpečovania finančných zdrojov pre MSP* – MH SR zabezpečuje finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu na finančné krytie programov štátnej podpory MSP;
- *Oblasť podpory a rozvoja MSP na úrovni regiónov SR*.

Národná agentúra pre rozvoj MSP bola kreovaná uznesením vlády vo februári 1993. V rámci programu PHARE bola realizátorom a sprostredkovateľom pomoci EÚ pre oblasť MSP v SR. NARMSP spolu so sieťou Regionálnych poradenských informačných centier a Podnikateľských inovačných centier tvorí primárny inštitucionálny nástroj podpory a rozvoja MSP. NARMSP zabezpečuje podporu MSP

v SR na medzinárodnej, národnej, regionálnej a lokálnej úrovni koordináciou všetkých aktivít vrátane finančných. Medzi hlavné činnosti NARMSP patrí:

- príprava štátnej politiky rozvoja MSP,
- identifikácia a analýza bariér rozvoja MSP,
- podpora spolupráce s finančnými inštitúciami pre MSP,
- podpora a rozvoj poradenskej činnosti v oblasti MSP,
- vydávanie elektronického časopisu,
- realizácia súťaží a zavádzanie nových podporných programov.

Regionálne poradenské a informačné centrá sú neziskové inštitúcie vo forme záujmového združenia právnických osôb s cieľom podporovať hospodársky rozvoj na regionálnej úrovni prostredníctvom rozvoja MSP. Podkladom centier je partnerstvo verejného a súkromného sektora.

Podnikateľské inovačné centrá vznikli s poslaním aktívne podporovať vybrané podnikateľské zábery v danom regióne a poskytovať im dlhodobú starostlivosť.

Z regionálneho hľadiska je táto sieť doplnená aj **Centrami prvého kontaktu**, ktorých úlohou je poskytovať komplexné informačné, poradenské, vzdelávacie a finančné služby a **Regionálnymi rozvojovými agentúrami**. Existuje aj inkubátorová sieť tvorená **podnikateľskými inkubátormi**, kde sa koncentrujú novovytvorené podniky na limitovanom priestore a **technologickými inkubátormi**, ktoré podporujú inovatívne začínajúce podniky s dôrazom na transfer technológií.

Slovenská záručná a rozvojová banka je špecializovanou bankovou inštitúciou s cieľom podporiť malých a stredných podnikateľských subjektov prostredníctvom záručných, príspevkových a úverových programov. Hlavným vlastníkom a výlučným akcionárom Slovenskej záručnej a rozvojovej banky je Slovenská republika zastúpená Ministerstvom financií SR.

Exportno - importná banka je PO zriadenou na základe zákona o Eximbanke. Eximbanka v súlade so štátnou zahraničnou, zahraničnoobchodnou, finančnou, priemyselnou a menovou politikou a v súlade s medzinárodnými záväzkami, ktorými je

viazaná, podporuje vývozné a dovozné aktivity vývozcov a dovozcov financovaním a poisťovaním vývozných úverov a financovaním dovozných úverov so zámerom zvýšiť konkurencieschopnosť tuzemských výrobkov a podporiť vzájomnú hospodársku výmenu SR so zahraničím.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu poskytuje informačné a konzultačné služby subjektom, ktoré majú záujem investovať na Slovensku a taktiež pomáha slovenským exportérom pri prenikaní na zahraničné trhy. Ku kľúčovým aktivitám SARIO patrí:

- vytváranie vhodného investičného prostredia a „business – friendly“ prostredia na Slovensku,
- riešenie investičných projektov zahraničných investorov a sprievodný servis,
- konzultácie a riešenia v oblasti individuálnej štátnej pomoci investorom, a poskytovanie konzultácií k vypracovaniu žiadosti o štátnu pomoc,
- mapovanie a vytváranie databáz voľných nehnuteľností a priemyselných parkov,
- asistencia a servis pri vytváraní spoločných podnikov slovenských firiem so zahraničnými (joint ventures).

Medzi najdôležitejšie záujmové a profesijné združenia, ktoré zastupujú záujmy podnikateľov komunikáciou s vládou pri tvorbe a uplatňovaní politiky podpory MSP, sú najmä:

- Slovenská obchodná a priemyselná komora,
- Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora,
- Slovenský zväz výrobných družstiev,
- Slovenská živnostenská komora,
- Slovenský živnostenský zväz,
- Združenie podnikateľov SR.

4.2 Nové právne formy podnikania MSP v SR po vstupe do EÚ

4.2.1 Európske zoskupenie hospodárskych záujmov

Slovenská republika vstupom do EÚ musela harmonizovať svoje právo s *acquis communautaire* a prijala niekoľko zákonov, medzi nimi aj zákon č. 177/2004 Z.z. o európskom zoskupení hospodárskych záujmov. Uvedený zákon zaviedol novú právnu formu podnikania, a to európske zoskupenie hospodárskych záujmov.

EZZ znamená právnu formu podnikania, ktorá ako prvá umožňuje spoluprácu na úrovni Európskej únie, vhodnú najmä pre malé a stredné podniky. Ide o určitý kompromis medzi komunitárnymi a národnými záujmami. EZZ predstavuje pružnú štruktúru, keďže umožňuje svojim členom prepojiť niektoré z aktivít, pričom si zachováva svoju ekonomickú a právnu nezávislosť. Takéto združenia je možné zakladať a zapisovať do Obchodného registra. Cieľom zoskupenia je zjednodušenie a rozvíjanie podnikateľskej činnosti jeho členov a tým aj zlepšovanie ich ekonomických výsledkov. Keďže hlavným účelom EZZ nemôže byť dosahovanie vlastného zisku (môže ho však príležitostne vykázať), činnosť EZZ má mať len vedľajší charakter popri hlavnej podnikateľskej činnosti.

4.2.1.1 Podmienky vzniku EZZ

Organizačno-právne podmienky určujú, že zoskupenie môže mať aj vlastných, maximálne 500 zamestnancov. Členmi EZZ môžu byť obchodné spoločnosti, ako aj ďalšie PO verejného a súkromného práva založené podľa legislatívy členského štátu, v ktorom majú svoje sídlo a taktiež aj FO, ktoré vykonávajú priemyselnú, obchodnú, remeselnú či poľnohospodársku činnosť alebo poskytujú služby v rámci EÚ. Zoskupenie vzniká, ak ho založia minimálne dve PO alebo FO, avšak tieto osoby musia vykonávať svoju hlavnú činnosť v dvoch rôznych členských štátoch EÚ. EZZ sa riadi tým právnym poriadkom toho členského štátu, v ktorom má sídlo, pričom jeho členovia zostanú podnikateľmi podriadenými právu svojich domovských štátov.

4.2.1.2 Výhody EZZ

EZZ má byť iba pomocným nástrojom medzinárodnej obchodnej spolupráce, ktorá síce môže fungovať na základe zmlúv aj bez jeho založenia, jeho existencia je však výhodnejšia.

Výhody:

- pri cezhraničných stykoch spolupráce prenesenie sídla do iného štátu je možné prvýkrát až takouto právnou formou, inak by sa obchodná spoločnosť musela v pôvodnom členskom štáte zrušiť a zlikvidovať,
- väčšia dôveryhodnosť v právnom styku vo vzťahu k tretím osobám, nakoľko zoskupenie má svoj majetok a všetci jeho členovia ručia za jeho záväzky spoločne a nerozdielne.

Forma EZHZ však napriek pätnástim rokom platnosti nariadenia nie je v praxi veľmi známa ani rozšírená. Najčastejšie sa tieto zoskupenia formujú na cezhraničné projekty.

4.2.2 Európska akciová spoločnosť (Societas Europea)

Vstupom SR do EÚ bol prijatý aj ďalší zákon harmonizujúci právo EÚ, konkrétne Nariadenie Rady EÚ č. 2157/2001 o stanovách európskej spoločnosti, ako aj Smernica Rady č. 2001/86/ES, ktorou sa dopĺňajú stanovy európskej spoločnosti v súvislosti s účasťou zamestnancov na riadení.

Tieto legislatívne prvky zaviedli na Slovensku 8. októbra 2004 osobitnú právnu formu podnikania PO, predovšetkým pre MSP, ktorá dáva možnosť označiť svoju firmu skratkou SE – európskym ekvivalentom miestnych akciových spoločností. Európske akciové spoločnosti sú centrálné evidované v Úradnom vestníku Európskej únie, čomu predchádza zápis v obchodnom registri cieľovej krajiny.

4.2.2.1 Výhody a nevýhody SE

Výhody:

- umožňuje premiestniť sídlo európskej akciovej spoločnosti do ľubovoľnej členskej krajiny, pričom odpadávajú administratívne procedúry (napr. vymazanie z miestnych obchodných registrov),
- voľnosť v systéme riadenia – pri zakladaní firmy si štatutári môžu zvoliť monistickú štruktúru a ustanoviť iba jeden riadiaci orgán.

Nevýhody:

- SE môže byť iba vo forme akciovej spoločnosti,

- zriaďovateľom a ani jedným zo zriaďovateľov nemôže byť FO,
- povinnosť vyriešiť účasť zamestnancov na riadení SE.

4.2.3 Porovnanie EZHZ a SE

- *rozdielnosť v zriaďovaní* - SE môže byť založené len PO, EZHZ môže založiť aj FO;
- *rozdielnosť v účele založenia* - SE sa zakladá na podnikateľské účely, účelom EZHZ je pomáhať jeho členom v rozvoji ich hospodárskej činnosti;
- *možnosť ďalších spoločností* - SE môže založiť ďalšiu SE, avšak EZHZ nemôže byť členom iného zoskupenia;
- *hlasovanie* - spoločníci SE hlasujú na základe menovitej hodnoty ich akcií, v EZHZ má každý člen iba jeden hlas bez ohľadu na výšku vkladu.

4.3 Charakteristika Trenčianskeho samosprávneho kraja

4.3.1 História a vznik Trenčianskeho samosprávneho kraja

Po prvý raz sa mesto Trenčín spomína v spise gréckeho geografa Klaudia Ptolemaia, čo potvrdzuje aj latinský nápis o víťazstve II. rímskej légie z Laugarícia na trenčianskej hradnej skale z roku 179 nášho letopočtu. Mesto bolo v roku 1241 spustošené Tatármi a nový rozmach mesta nastal za vlády uhorského palatína, „pána Váhu a Tatier“ Matúša Čáka Trenčianskeho. Na strmej skale nad mestom sa vypína Trenčiansky hrad, ktorý je dominantou celého Považia.

Trenčín nie je jediné mesto, ktorého dejiny siahajú ďaleko do histórie. Mesto Prievidza sa spomína už v roku 1113 v listine Zoborského opátstva a história Nového Mesta nad Váhom sa datuje od roku 1253. Mladším mestom je mesto Partizánske, ktorého dejiny sa začali písať v rokoch 1938 – 1939, keď obuvnícka firma Baťa postavila továreň na obuv v chotári obce Šimonovany.

Od 13. storočia do roku 1848 sa o územie dnešného Trenčianskeho samosprávneho kraja delili 3 stolice: Trenčianska, Nitrianska a Tekovská. Neskôr prišla zmena názvu zo stolíc na župy, no samostatný Trenčiansky kraj vznikol až v roku 1996

na základe zákona č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní SR. Z pôvodného Trenčianskeho kraja vznikol k 1. januáru 2002 na základe zákona č. 302/2001 Z.z. Trenčiansky samosprávny kraj, ktorého samosprávne orgány, predsedu a 45 poslancov, volia občania v priamych voľbách. Posledné voľby do TSK sa konali dňa 14. novembra 2009 a predsedom TSK sa stal MUDr. Pavol Sedláček, MPH, ktorý je predsedom TSK od roku 2006.

4.3.1.1 Symboly TSK (Príloha A)

TSK má svoje symboly, ktorými sú erb, vlajka a pečať.

Erb TSK je polovične štiepený a delený štít:

- v prvom striebornom poli zo zlatej, za firmi zdobenej koruny vyrastá červený obrátený jeleň v zlatej zbroji,
- v druhom červenom poli na zlatej, perlami zdobenej korune stojí zlatý orol v striebornej zbroji,
- v treťom modrom poli je strieborná halapartňa na zlatej, z dolného okraja štítu vyrastajúcej rukoväti preloženej strieborným položeným lukom so zlatou tetivou.

Vlajka TSK je rozdelená na štyri pozdĺžne pruhy. Horný a dolný pruh modrej farby tvoria spolu 1/3 z celkovej šírky vlajky a vnútorné dva pruhy (biely a červený), tvoria spolu zvyšné 2/3 z celkovej šírky vlajky. Základom kompozície je červeno-biela vlajka Trenčína ako sídelného mesta samosprávneho kraja, doplnená o modrú dominantnú farbu z erbu historickej Nitrianskej stolice.

Pečať TSK tvorí erb TSK s kruhopisom TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNY KRAJ.

4.3.2 Všeobecná charakteristika TSK

TSK sa rozprestiera v severozápadnej časti Slovenskej republiky na oboch brehoch rieky Váh, na rozhraní rovinatej Trenčianskej a Ilavskej kotliny priamo pod úpäťm Strážovských vrchov. Celú dĺžku západnej časti kraja tvorí štátna hranica

s Českou republikou, na juhu hraničí kraj s Trnavským a Nitrianskym krajom, na východe hraničí s Banskobystrickým a na severe so Žilinským krajom.

Územie kraja sa rozkladá na ploche 4 501 km² a zaberá iba 9,2 % územia Slovenska (Príloha B). Tvorí ho 9 okresov (Trenčín, Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza a Púchov), z ktorých rozlohou je najväčší okres Prievidza a najmenší okres Partizánske. Z celkového počtu 276 obcí má 18 štatút mesta. Sídлом kraja je Trenčín, stredisko stredného Považia a jedno z najstarších miest Slovenska nazývané aj Perla Považia.

4.3.3 Prírodné podmienky a nerastné bohatstvo TSK

Reliéf kraja je mimoriadne členitý, kým juh má podobu pahorkatiny, sever je hornatejší. Najdlhšia slovenská rieka Váh pretína kraj na dve časti vertikálne a vytvára Trenčiansku kotlinu. Na západe obomkýtajú kotlinu Biele Karpaty, ktoré siahajú až po hranicu s Českou republikou a na východe kotlinu uzatvárajú pohoria Považský Inovec, Strážovské a Súľovské vrchy. Východ TSK ohraničujú pohoria Žiar, Vtáčnik, Trábeč, Kremnické vrchy a tiež aj južné výbežky Malej Fatry.

Na území TSK sa nachádza päť chránených krajinných oblastí. Jednou z nich je i národná prírodná rezervácia Manínska tiesňava, ktorú utvára úzky kaňon s množstvom morfológických tvarov. Vzácnym bohatstvom kraja sú termálne a minerálne pramene, pri ktorých vznikli tri vyhľadávané kúpeľné mestá s kvalitnou medicínskou starostlivosťou, a to Trenčianske Teplice, Bojnice a Nimnica. Na území kraja vyvierajú zdroj kvalitnej pitnej vody, ktorá sa plní do spotrebiteľského balenia pod názvom Lucka a zdroj minerálnej vody Mitická.

Nerastné bohatstvo TSK je bohaté s veľkou rozmanitosťou surovinových druhov. Z palivovo-energetických surovín sa v oblasti hornej Nitry nachádzajú ložiská hnedého uhlia v okolí Prievidze a Handlovej a lignitu v Handlovej. V širšom okolí Mojtína a Strážovských vrchov sa nachádzajú ložiská bauxitu. V okolí obce Zlatníky sa vyskytujú malé množstvá magnetitu.

Z nerudných surovín sa v kraji nachádzajú najmä stavebné materiály, a to dolomity a vápenec (Horné Srnie a Ladce), štrkopiesky a tehliarske suroviny (niva rieky Váh), stavebný kameň a dekoračný kameň. Ložisko cementárskych surovín v Hornom Srní presahuje svojím významom hranice kraja.

4.3.4 Doprava v TSK

Dopravná poloha kraja je veľmi výhodná. Územím kraja prechádzajú najdôležitejšie dopravné ťahy Slovenska, a to medzinárodný cestný ťah s napojením na Rakúsko, Poľsko a Maďarsko a taktiež aj elektrifikovaná železničná trať Bratislava – Košice - Ukrajina. Diaľničný ťah pretína TSK a v máji 2010 sa otvára nový diaľničný úsek D1 Sverepec – Vrtižer.

Na rieke Váh je vybudovaná Vážska vodná cesta so sústavou priehrad a vodných elektrární, ktorá môže slúžiť i na vodnú prepravu.

4.3.5 Priemysel a hospodárstvo TSK

Z hľadiska ekonomickej štruktúry má TSK priemyselno-poľnohospodársky charakter. Trenčiansky región má dlhú priemyselnú tradíciu, najmä v sektoroch strojárstvo, textilný, odevný, chemický a sklársky priemysel a ťažba nerastných surovín. Taktiež sú tu zastúpené odvetvia ako elektrotechnický priemysel, mliekarenský priemysel, drevospracujúci priemysel, kožiarsky priemysel a potravinársky priemysel. Strojársky priemysel v TSK, ktorý sa v minulosti orientoval na zbrojársku výrobu, prešiel obdobím veľkých štrukturálnych procesov. Výskumno-vývojové aktivity v regióne sú vysoko orientované na priemysel a zamerané na sklo, strojárstvo, guma, elektrotechnika a farmaceutika.

Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva v Trenčianskom kraji dosiahol v roku 2009 počet 299 115 osôb. Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla v roku 2008 hodnotu 4,95 % a v roku 2009 sa vyšplhala na 10,13 % kvôli hospodárskej kríze. Dlhodobo najvyššiu mieru evidovanej nezamestnanosti majú okresy Partizánske (12,75 % v roku 2009) a Myjava (12,70 % v roku 2009) a najnižšiu okres Trenčín (2,88 % v roku 2008 a 7,12 % v roku 2009). S výnimkou okresu Bánovce nad Bebravou sa vo všetkých okresoch kraja na miere evidovanej nezamestnanosti viac podieľajú ženy ako muži.

Trenčiansky región s regionálnym HDP na obyvateľa 9 400 Eur (rok 2007) je tretím najprosperujúcejším regiónom Slovenska.

4.3.6 Poľnohospodárstvo TSK

Trenčiansky kraj má veľký potenciál v odvetví poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva. Poľnohospodárska pôda zaberá dve pätiny územia, t.j. 185 353 ha. Z hľadiska poľnohospodárskej výroby má kraj rôzne pestovateľské podmienky. Rastlinná výroba v nižšie položených častiach kraja produkuje najmä jačmeň, cukrovú repu a pšenicu. Významné je ovocinárstvo a pestovanie chmeľu. Vo vyšších polohách sa pestujú prevažne zemiaky. So stúpajúcou nadmorskou výškou pribúdajú lúky a pasienky, na ktoré nadväzuje chov hovädzieho dobytku. Poľnohospodárstvo v Trenčianskom kraji svojim významom neprekračuje regionálnu úroveň, avšak pestovanie chmeľu v TSK má nadregionálny význam. Živočíšna výroba sa podieľa na chove hovädzieho dobytku, kôz, oviec, ošípaných a hydiny. Vysoká lesnatosť územia (takmer 49 % z celkovej výmery kraja) v Trenčianskom kraji poukazuje na silný potenciál v oblasti lesného hospodárstva.

4.3.7 Demografická charakteristika TSK

Trenčiansky kraj bol k 31.12.2009 druhým najmenším krajom v SR v počte obyvateľov s 599 214 obyvateľmi, z toho 293 559 tvoria muži a 305 655 sú ženy. Rozlohou i počtom obyvateľov je najväčším okresom v kraji okres Prievidza, ktorý zaberá 21,3 % rozlohy, t.j. 959,7 km² a žije v ňom 23,3 % obyvateľov TSK. V okrese Trenčín, ako v druhom najrozľahlejšom a najpočetnejšom okrese s rozlohou 674,8 km², žije 18,9 % obyvateľov. Rozlohou najmenším je okres Partizánske, ktorý zaberá 6,7 % rozlohy kraja a žije v ňom 7,9 % obyvateľov kraja a počtom obyvateľov je najmenší okres Myjava, kde žije 4,6 % obyvateľstva.

Hustota osídlenia TSK je 134 obyvateľov/km², čo presahuje celoslovenský priemer. Osídlenie však nie je rovnomerné. Nízka hustota je v okresoch Bánovce nad Bebravou (83 obyv. na km²) a Myjava (87 obyv. na km²), najvyššie hodnoty sú v okresoch Ilava (171 obyv. na km²) a Trenčín (167 obyv. na km²). Najviac obcí je vo veľkostnej skupine 500 - 999 obyvateľov, t.j. 78 obcí, ale až 39,9 % obyvateľstva žije v obciach nad 20 000 obyvateľov.

Aj región TSK sužuje proces starnutia. Mierne klesá podiel predproduktívneho obyvateľstva (13,6 % v roku 2008) a pomaly narastá podiel poproduktívneho obyvateľstva. Vysoké podiely poproduktívneho obyvateľstva sme zaznamenali v okresoch Púchov (15,2 %) a Bánovce nad Bebravou (14,6 %), naopak najnižší podiel bol v okrese Myjava (12,3 %). Kraj vykazuje i dlhodobý prirodzený úbytok

obyvateľstva okrem roku 2008, kedy sa dosiahol kladný celkový prírastok vďaka migračnému saldu v okresoch Prievidza, Trenčín a Nové Mesto nad Váhom.

Priemerný vek žijúcich obyvateľov sa dlhodobo zvyšuje a v roku 2008 dosiahol priemerný vek u mužov 37,89 rokov a priemerný vek u žien dosiahol 40,82 rokov. Najstarším okresom v kraji je okres Myjava, kde priemerný vek v roku 2008 dosiahol 40,97 roka a najmladším je okres Považská Bystrica s priemerným vekom 38,09 rokov.

4.4 Inštitúcie a organizácie na podporu MSP v Trenčianskom kraji

Na podporu malého a stredného podnikania slúžia v TSK nasledovné inštitúcie a organizácie:

Trenčianska regionálna agentúra je neziskovou organizáciou založenou v roku 2001 uznesením vlády SR. Na základe zmluvy s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR poskytuje agentúra bezplatné konzultačné služby, najmä pre verejnú správu a podnikateľské subjekty. Agentúra pomáha s prípravou žiadostí o prostriedky z fondov EÚ, s prípravou plánovacích rozvojových dokumentov a vykonáva externý projektový manažment.

Združenie pre rozvoj regiónu Horná Nitra a jeho výkonná zložka **Regionálna rozvojová agentúra** má štatút Regionálneho informačného centra pre národný strategický referenčný rámec SR. Regionálna rozvojová agentúra je regionálnym informačným centrom, ktoré poskytuje informácie pre potenciálnych konečných prijímateľov prostriedkov EÚ. Taktiež poskytuje aj poradenské služby o možnosti využívania pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a iných zdrojov financovania, zaoberá sa projektovou činnosťou a má významnú úlohu v oblasti vytvárania regionálnych a miestnych partnerstiev.

Regionálne poradenské a informačné centrá pre MSP Trenčín a Považská Bystrica vznikli ako neštátne neziskové inštitúcie v roku 1993 s cieľom podporovať hospodársky rozvoj na regionálnej úrovni prostredníctvom rozvoja MSP. RPIC Trenčín a Považská Bystrica poskytujú komplexné poradenské a informačné služby pre existujúcich MSP ako aj pre záujemcov o podnikanie. RPIC taktiež organizujú semináre

a školenia pre podnikateľov zamerané na kľúčové oblasti podnikania, poskytujú poradenstvo a spracovávajú projekty pre MSP zo Štrukturálnych fondov EÚ.

Podnikateľské a inovačné centrum BIC Prievidza vzniklo v roku 1993 ako verejno-prospešná inštitúcia, ktorého úlohou je vytvárať vhodné podnikateľské prostredie pre rozvoj regiónu. BIC Prievidza poskytuje lektorské, poradenské, marketingové a školiace služby zamerané hlavne na podporu podnikateľských zámerov v Hornonitrianskom regióne. Na základe zmluvy so Združením pre rozvoj regiónu Horná Nitra vykonáva BIC Prievidza aj činnosť regionálnej rozvojovej agentúry.

Hlavnou úlohou **podnikateľského inkubátora Asterion Handlová** je aktívne podporovať vybrané podnikateľské zámery a poskytovať im dlhodobejšiu starostlivosť. Cieľom je tiež zvýšiť šance prežitia novovytvorených podnikov v meste Handlová prostredníctvom zvýhodneného nájomného na podnikanie, odborných poradenských služieb a vzdelávania. Na túto činnosť a na spravovanie podnikateľského inkubátora založilo mesto Handlová v roku 2007 neziskovú organizáciu Asterion. Cieľovou skupinou sú malí a strední podnikatelia, záujemcovia o podnikanie a nezamestnaní po splnení podmienok prijatia do inkubátora.

Pri BIC Prievidza funguje i **technologický inkubátor Prievidza**, ktorého úlohou je koncentrovať novovytvorené podniky s dôrazom na transfer technológií.

Trenčianska regionálna komora SOPK je nezávislým reprezentantom trhovej ekonomiky chrániaca záujmy podnikateľských subjektov. SOPK poskytuje základné a špecifické informácie o smerniciach a nariadeniach EÚ regulujúcich podnikanie a obchod, informácie o fondoch EÚ a možnostiach ich čerpania. SOPK tiež napomáha rozvoju a expanzii MSP v národnom a európskom meradle prostredníctvom ovplyvňovania tvorby podnikateľského prostredia. Členom SOPK sa po zaplatení členského poplatku môžu stať FO a PO vykonávajúce podnikateľskú činnosť v hospodárskych odvetviach alebo majú svojim zameraním vzťah k podnikateľskej činnosti.

4.5 SWOT analýza Trenčianskeho kraja z pohľadu MSP

Tabuľka č.2 SWOT analýza TSK z pohľadu MSP

<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
Výhodná geografická poloha	Nízke prepojenie MSP a podporných organizácií a združení pre MSP
Rozvinutá dopravná infraštruktúra	Nízky podiel výskumu a vývoja
Diverzifikovaná priemyselná výroba	Nízka previazanosť stredného a vysokého školstva s dopytom podnikateľskej sféry
Dostatok stavebných kapacít	Administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania
Záujem zahraničných investorov	Nízka vymožitelnosť práva
Existencia podporných organizácií a združení pre MSP	Nevybudovaná technická infraštruktúra okrajových obcí
Dostatok kvalifikovanej pracovnej sily	Vysoká miera korupcie
Veľká kúpyschopnosť obyvateľstva	Slabé využitie leteckej dopravy
Významné kultúrne a historické pamiatky	Nízka úroveň využitia cestovného ruchu
Diverzita vidieckej krajiny	
<i>Príležitosti</i>	<i>Riziká</i>
Rozvoj cestovného ruchu, vidieckej turistiky a agroturistiky	Odliv kvalifikovanej pracovnej sily do iných regiónov
Využívanie letísk v TSK	Neodstránenie korupcie
Zníženie daňového a odvodového zaťaženia	Rast nezamestnanosti
Odstránenie administratívnych bariér podnikania	Nedostatok investičného kapitálu
Vytvorenie ekonomických stimulov pre malé a stredné podnikateľov	Presun zahraničných investorov do iných regiónov SR
Odstránenie korupcie	
Zvýšenie prepojenosti podporných organizácií a združení s MSP	
Výstavba priemyselných a vedecko-technologických parkov	

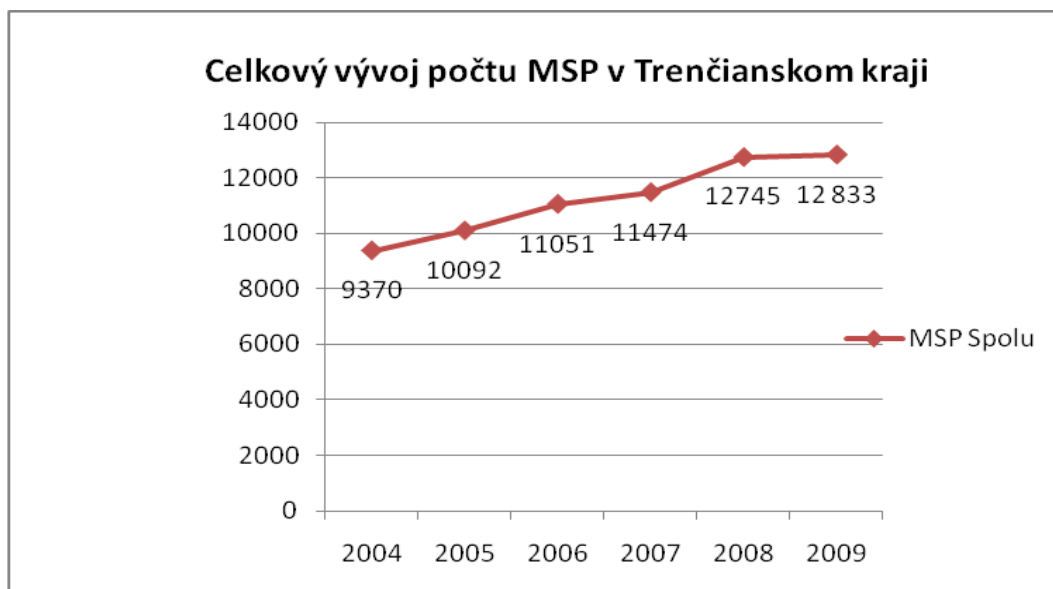
Prispôsobenie vzdelávania na stredných a vysokých školách požiadavkám trhu	
Vybudovanie technickej infraštruktúry v okrajových obciach	

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

4.6 Vývoj a stav MSP v Trenčianskom kraji za obdobie 2004 - 2009

Počet malých a stredných podnikateľov v Trenčianskom kraji sa medziročne zvyšuje o 8 až 10 %. Výnimku tvoria roky 2007 a 2009, kedy v roku 2007 narástol počet MSP len mierne, a to o 3,7 % a v roku 2009 len o takmer 0,7 %. Tento nepatrný nárast v roku 2009 môžeme pripísať hospodárskej kríze, ktorá sa na SR začala v roku 2008, no v plnej miere sa prejavila až v roku 2009. Podniky sa teda vo veľkej miere nezakladali, naopak mnohé bojovali o prežitie, iné skrachovali. V roku 2004 bolo v TSK 9 370 MSP a do roku 2009 sa tento počet zvýšil o 3 463 podnikateľských jednotiek. V Trenčianskom kraji je za sledované obdobie stúpavá tendencia MSP (graf č. 1).

Graf č. 1 Celkový vývoj počtu MSP v Trenčianskom kraji

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

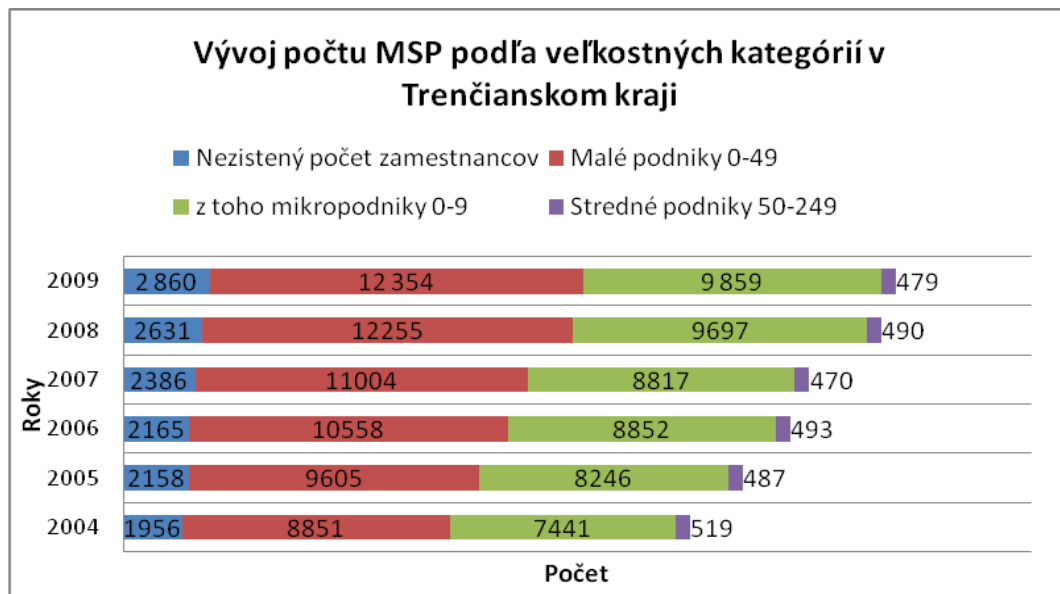
Graf č. 2 nám ukazuje, ako sa vyvíjal počet MSP v TSK podľa veľkostných kategórií. Počet malých podnikov každoročne rastie - v roku 2004 bol počet malých

podnikov 1 410, v roku 2005 1 359 podnikov a v roku 2006 dosahoval ich počet 1 706 podnikov. V roku 2007 sa počet malých podnikov zvýšil na 2 187. V roku 2008 zaznamenali malé podniky najvyššiu hodnotu, keď ich počet dosiahol 2 558 malých podnikov. Rok 2009 znamenal len mierny pokles, a to na hodnotu 2 495 malých podnikov v Trenčianskom kraji.

Taktiež rastie aj počet mikropodnikov, ktorý dosiahol najvyššiu hodnotu v roku 2009, a to 9 859 mikropodnikov. Oproti roku 2004 sa ich počet zvýšil až o 2 418 mikropodnikov.

Naopak, počet stredných podnikov od roku 2004 klesal, ale v medziročnom hodnotení má kolísavý charakter. Najnižšiu hodnotu zaznamenal v roku 2007, a to 470 stredných podnikov a v roku 2009 sa k tejto hodnote opäť priblížil, t.j. 479 stredných podnikov. Graf tiež zaznamenáva počet nezistených zamestnancov.

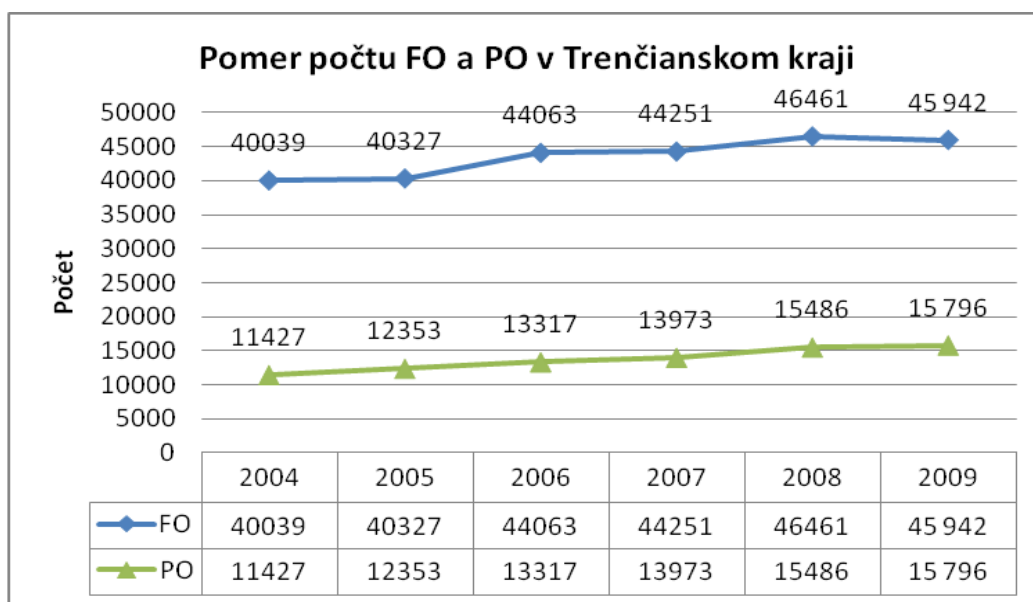
Graf č. 2 Vývoj počtu MSP podľa veľkostných kategórií v Trenčianskom kraji

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

Z grafu č. 3 vidíme, že pomer FO a PO v Trenčianskom kraji je značne rozdielny. Kým v roku 2009 bolo v TSK 45 942 FO, právnických osôb bolo len 15 796, čo je 2,9-krát menej. Pomer počtu FO a PO bol najvyšší v roku 2004, kedy fyzických osôb bolo 3,5-krát viac než PO. Pomer počtu FO a PO má tendenciu znižovať sa, t.j. v roku 2005 sa znížil o 6,8 %, v roku 2007 o 4,3 %, v roku 2008 o 5,3 % a v roku 2009 o 3,3 %. Len v roku 2006 sa tento pomer mierne zvýšil o 1,4 %.

Graf č. 3 Pomer počtu FO a PO v Trenčianskom kraji

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

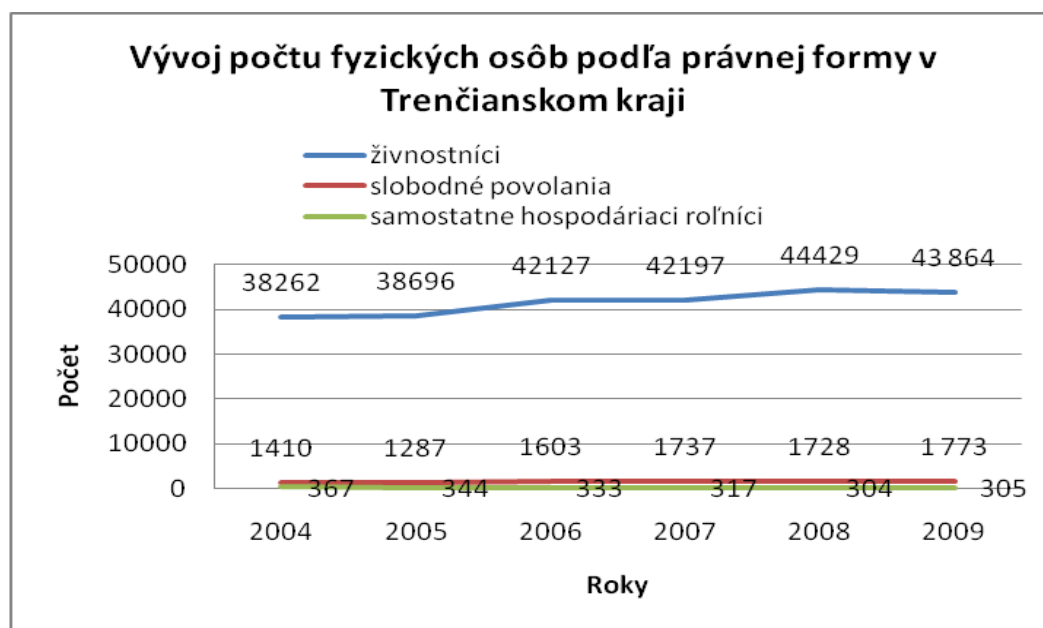
Počet živnostníkov má vo všeobecnosti stúpavú tendenciu, len v roku 2009 klesol o 565 živnostníkov a dosiahol hodnotu 43 864 (Graf č. 4). Zaujímavým faktom je, že počet živnostníkov sa zvyšuje nepriamoúmerne, t.j. v roku 2005 vzrástol o 434 a nasledujúci rok až o 3 431, v roku 2007 vzrástol len o 70 a nasledujúci rok až o 2 232.

Rozdiel medzi rokom 2004 a 2009 predstavuje 5 602 živnostníkov. Zvyšovanie počtu živnostníkov priradujeme k faktu, že založenie živnosti nie je náročný proces a taktiež aj živnostenský zákon bol v roku 2007 novelizovaný, čo prospelo samotným živnostníkom.

Počet slobodných povolání sa medziročne zvyšuje okrem rokov 2005 a 2008, kedy sme v roku 2005 zaznamenali pokles o 123 ľudí a v roku 2008 o 9 ľudí.

Naopak, počet samostatne hospodáriacich roľníkov každoročne klesá v intervale od 3,3 do 6,6 %, avšak v roku 2009 zaznamenal mierny nárast o 0,4 %.

Graf č. 4 Vývoj počtu FO podľa právnej formy v Trenčianskom kraji

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

V Trenčianskom kraji sa podľa grafu č. 5 najpriaznivejšie vyvíjal vnútorný obchod, hotely a reštaurácie, ktorý mal zo všetkých činností FO v TSK najvyššie hodnoty. V priebehu rokov 2004 – 2008 mal kolísavý charakter. V roku 2004 dosiahol hodnotu 15 080 fyzických osôb a v roku 2008 14 952 FO, ktorý sa venovali tejto činnosti. Od roku 2004 klesol o 0,8 %.

Druhou najpopulárnejšou činnosťou fyzických osôb v TSK bolo v roku 2009 stavebníctvo, ktoré zaznamenalo hodnotu 10 392. Od roku 2004, kedy bol počet FO v stavebníctve 6 815 sa tento stav zlepšil o 34,5 %. Pripisujeme to stavebnému rozmachu v Trenčianskom kraji.

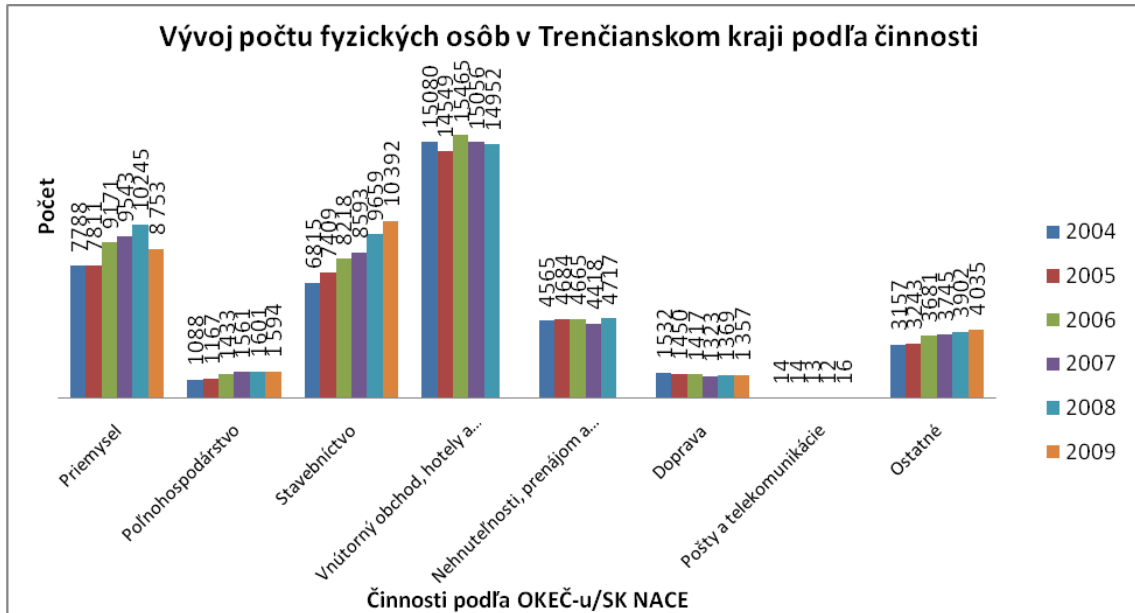
Tretou najpopulárnejšou činnosťou sa stal priemysel, ktorý v roku 2009 dosiahol hodnotu 8 753 FO. Aj priemysel mal stúpajúci charakter, keďže od roku 2004 pribudlo 965 fyzických osôb venujúcich sa tejto činnosti, čo predstavuje nárast oproti roku 2004 o 10,1 %.

Pošty a telekomunikácie je činnosť, ktorej sa v roku 2004 venovalo len 14 FO a v roku 2008 16 fyzických osôb, čo predstavuje nárast o 12,5 %.

Do roku 2008 sa ukazovatele vývoja hospodárstva sledovali podľa OKEČ-u. V dôsledku zmeny klasifikácie ekonomických činností od roku 2009 na NACE Rev.2, ktorá je záväzná pre všetky členské štáty EÚ (v prípade SR ide o SK NACE), absentujeme v prípade činností vnútorného obchodu, hotelov a reštaurácií, ďalej

nehnutelností, prenájmu a obchodných činností a telekomunikácií a pôšt údaje FO a PO za rok 2009.

Graf č. 5 Vývoj počtu FO v Trenčianskom kraji podľa činnosti

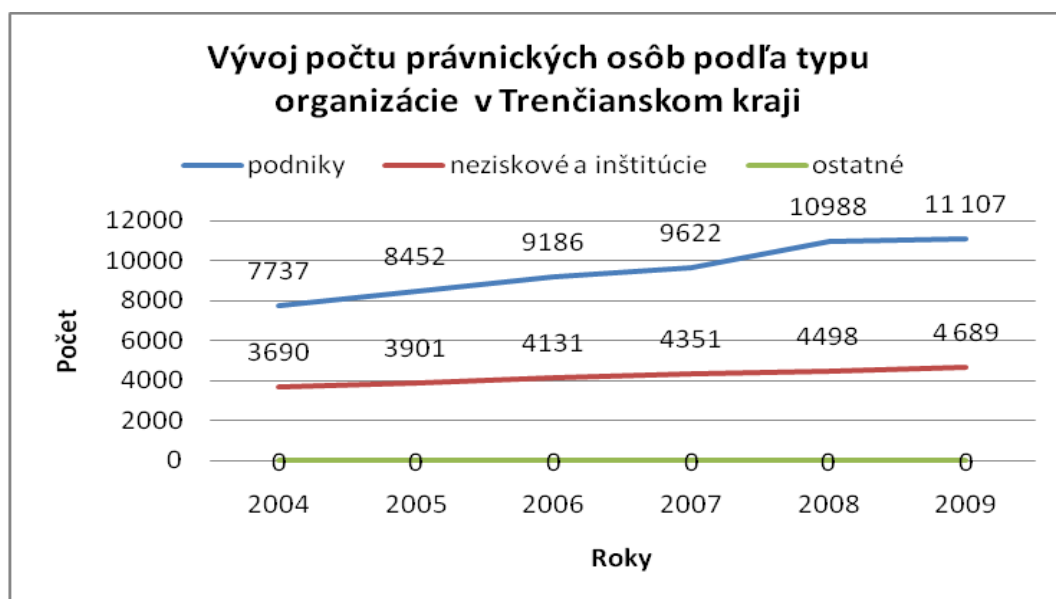

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

Podniky v Trenčianskom kraji mali v období 2004 – 2009 nepriamoúmernú stúpajúcu tendenciu, kedy v roku 2005 vzrástol ich počet o 8,5 %, v roku 2006 o 8 %, v roku 2007 o 4,6 %, v roku 2008 o 2,5 % a v roku 2009 už len o 1,1 %. Od roku 2004 narástol počet podnikov v Trenčianskom kraji o 3 370 podnikov (Graf č. 6).

Počet neziskových organizácií a inštitúcií sa v rokoch 2005 – 2007 zvyšoval medziročne o 5,5 % . V roku 2008 sme zaznamenali nárast len o 3,3 % a v roku 2009 sa počet neziskových organizácií a inštitúcií zvýšil o 4,1 %. Od roku 2004 vzniklo v Trenčianskom kraji 999 nových neziskových organizácií a inštitúcií.

Graf č. 6 Vývoj počtu PO podľa typu organizácie v Trenčianskom kraji

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

Podľa grafu č. 7 sme zistili, že počet príspevkových organizácií v Trenčianskom kraji každoročne klesá a rozdiel medzi rokmi 2004 a 2009 predstavuje 51 zaniknutých príspevkových organizácií. Naopak, rozpočtové organizácie majú tendenciu stálosti, kedy v roku 2004 a 2009 pôsobil v TSK rovnaký počet rozpočtových organizácií, t.j. 347 v roku 2004 a 346 v roku 2009.

V Trenčianskom kraji v súčasnosti nepôsobí žiadny štátny podnik. V roku 2004 a 2005 tu však figurovali 4 štátne podniky, a to Vojenský opravárenský podnik a Letecké opravovne so sídlom v Trenčíne, Vojenský opravárenský podnik so sídlom v Novákoch a Dyháreň so sídlom v Bánovciach. Všetky sa však zrušili v roku 2005, okrem podniku Dyháreň v Bánovciach nad Bebravou, ktorý bol štátnym podnikom do roku 2006.

Družstvá v TSK zaznamenávajú každoročne mierny nárast o 0,8 % a v roku 2008 sa ich počet zvýšil až o 2,3 %. Od roku 2004 vzniklo na území Trenčianskeho kraja 7 nových družstiev.

Akciové spoločnosti mali stúpajúcu tendenciu s medziročným rastom v rozmedzí od 0,8 % v roku 2005 do 2,3 % v roku 2007. V roku 2009 však ich počet poklesol o 4,8 % na hodnotu 390 akciových spoločností.

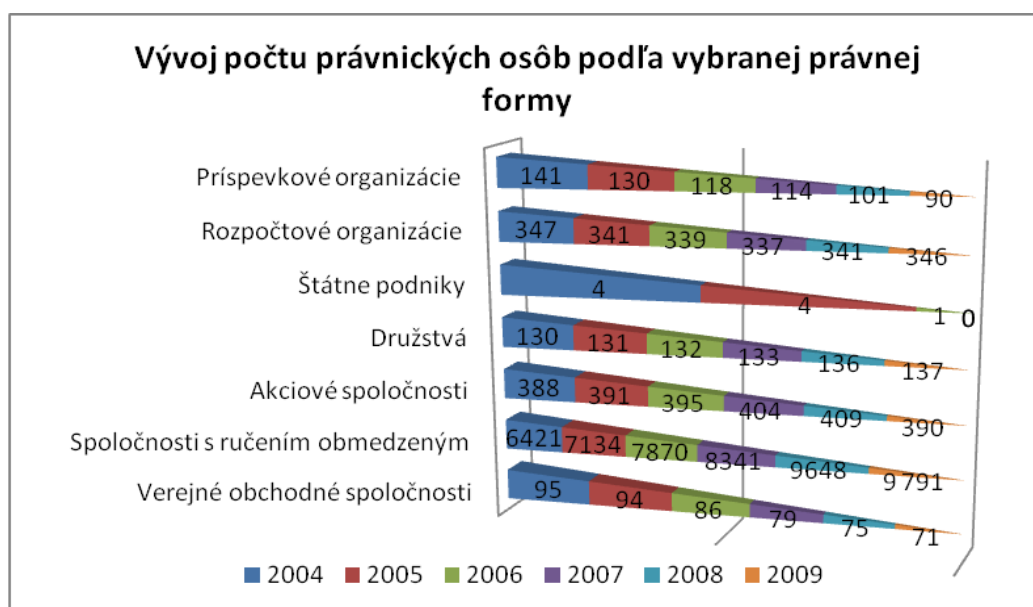
Spoločnosti s ručením obmedzeným majú každoročne stúpajúcu tendenciu. V roku 2004 bolo vytvorených 6 421 spoločností s ručením obmedzeným a v roku 2009

dosiahol ich počet hodnotu 9 791 spoločností, tzn. vzrástol o 34,5 %. Spoločnosti s ručením obmedzeným sú najpopulárnejšou právnou formou právnických organizácií.

Počet verejných obchodných spoločností má klesajúcu tendenciu. V roku 2004 bolo vytvorených 95 verejných obchodných spoločností a v roku 2009 pôsobilo už len 71 z nich, t.j. zaniklo 24 verejných obchodných spoločností. Ich počet teda poklesol o 33,8 %.

Graf č. 7 Vývoj počtu PO podľa vybranej právnej formy v Trenčianskom kraji

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

Podobne ako pri činnostiach FO, aj v prípade PO bol najpopulárnejšou činnosťou vnútorný obchod, hotely a reštaurácie, ktorý v roku 2008 dosiahol hodnotu 4 609 a oproti roku 2004 tak zaznamenal nárast o 28,6 %. Táto činnosť mala stúpajúci charakter a medziročne stúpala o 1,9 % v roku 2007 až o 14,3 % v roku 2008 (Graf č. 8).

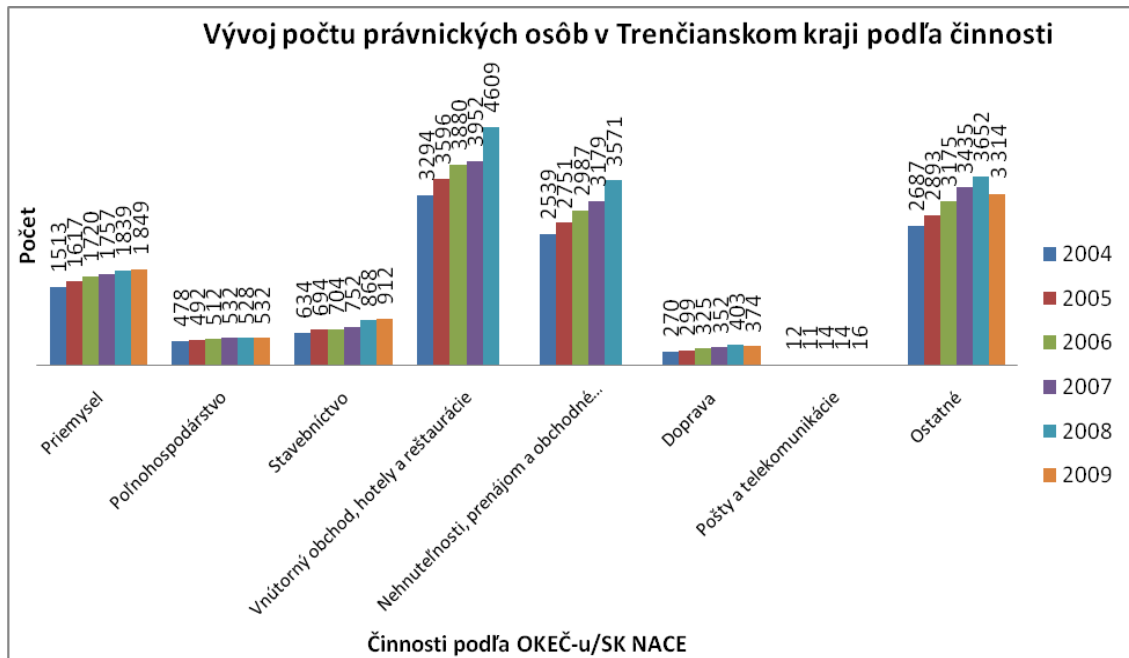
Druhou činnosťou, ktorej sa PO najviac venovali boli nehnuteľnosti, prenájom a obchodné činnosti. Aj táto činnosť mala stúpajúcu tendenciu a rozdiel medzi rokmi 2004 a 2008 je 1 032 nových podnikateľských jednotiek venujúcich sa tejto činnosti, čo predstavuje nárast o 28,9 %.

Tretou činnosťou, ktorá mala najpriaznivejší priebeh boli ostatné spoločenské, sociálne a osobné služby, kam patrí odstraňovanie odpadových vôd a odpadov, hygienické a podobné činnosti, činnosti členských organizácií, rekreačné, kultúrne

a športové činnosti a ostatné služby. Tieto činnosti dosiahli v roku 2004 hodnotu 2 687 podnikateľských jednotiek a v roku 2009 sa ich počet zvýšil na 3 314, t.j. nárast o 19 %.

Činnosť, ktorej sa venovalo najmenej PO boli podobne ako pri FO pošty a telekomunikácie, ktoré v roku 2004 dosiahli hodnotu 12 podnikateľských jednotiek a v roku 2008 16 podnikateľských jednotiek, t.j. nárast o 25 %.

Graf č. 8 Vývoj počtu PO v Trenčianskom kraji podľa činnosti

Zdroj: Bulletin ŠÚ SR (2004 - 2009) a vlastné spracovanie, 2010

4.7 Vyhodnotenie dotazníkov malých a stredných podnikateľov v Trenčianskom kraji

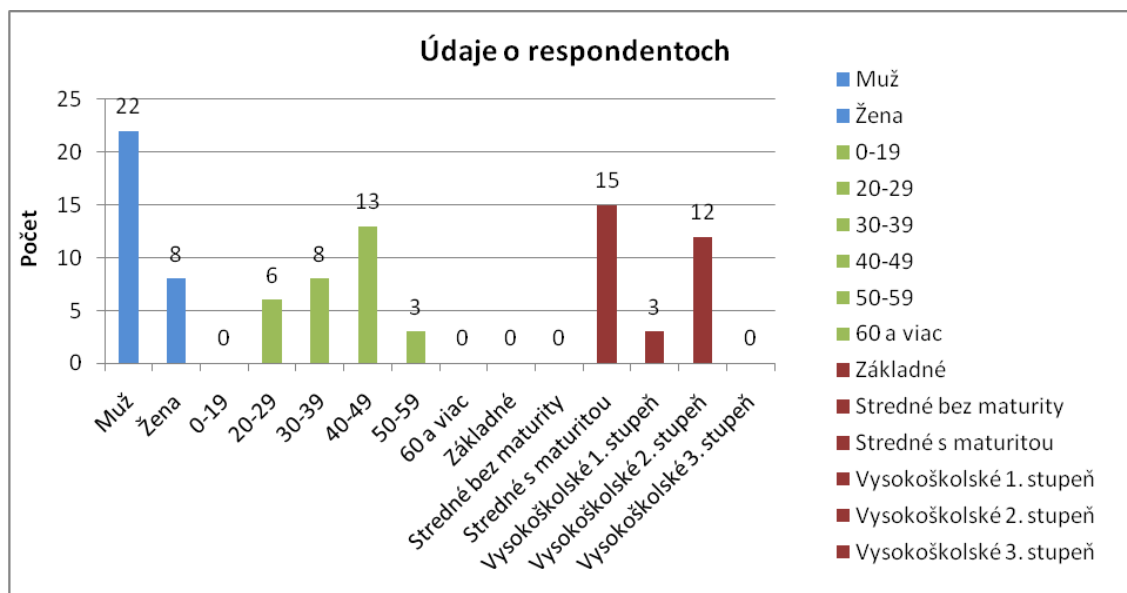
Ako metódu výskumu stavu, prínosov a problémov MSP v Trenčianskom kraji sme si zvolili dotazník. Priestorové vymedzenie výskumu bol Trenčiansky kraj a celkový počet respondentov bol 30. Dotazníky boli distribuované len jedným spôsobom, a to zaslaním emailov malým a stredným podnikateľom v TSK so žiadosťou o vyplnenie dotazníka (Príloha C). Po skončení zberu údajov boli údaje analyzované a prevedené do grafického znázornenia.

4.7.1 Informácie o respondentoch

Prieskumu sa zúčastnilo 22 mužov, čo predstavuje 73,3 % a 8 žien, t.j. 26,7 %. Z pohľadu vekovej štruktúry dominovali respondenti v rozmedzí rokov 40 – 49, ktorých bolo 13, 30 – 39-ročných respondentov bolo 8, 20 – 29-ročných bolo 6 opýtaných a len 3 respondenti boli z vekovej kategórie 50 – 59. Ostatné vekové kategórie neboli v našom prieskume zastúpené (Graf č. 9).

Čo sa týka vzdelanostnej štruktúry opýtaných, až 15 respondentov, t.j. 50 % malo najvyššie ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou, 12 respondentov, t.j. 40 % ukončilo 2. stupeň vysokoškolského vzdelania a 10 %, t.j. 3 opýtaní, ukončili 1.stupeň vysokoškolského vzdelania. Ostatné vzdelanostné skupiny neboli zastúpené.

Graf č. 9 Údaje o respondentoch

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

Z grafu č. 10 vyplýva, že 16 respondentov, čo predstavuje 53,3 %, pracuje v tej istej oblasti, v ktorej má dosiahnuté vzdelanie. Naopak, u 14 opýtaných, t.j. 46,7 % sa dosiahnuté vzdelanie nezhoduje s predmetom podnikateľskej činnosti.

Graf č. 10 Zhoda dosiahnutého vzdelania s predmetom podnikateľskej činnosti

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

4.7.2 Dotazník o MSP v Trenčianskom kraji

OTÁZKA Č.1: V akom roku ste zahájili Vaše podnikanie?

Táto otázka predstavuje veľkú rozdielnosť v rokoch, kedy respondenti zahájili svoju podnikateľskú činnosť. Až 4 respondenti zahájili svoje podnikanie v roku 1996, t.j. 13,3 % a ďalší 4 v roku 2006. V roku 1995 a aj v roku 1999 si 3 respondenti založili svoju podnikateľskú činnosť, čo predstavuje v každom roku 10 %. Začatie podnikania v každom z rokov 1991, 1992, 1994 a 2003 prislúcha 2 respondentom. Roky 1990, 1993, 2001, 2002, 2004, 2005, 2008 a 2009 znamenali v každom roku pre 1 opýtaného začatie podnikania. Nikto z opýtaných si v rokoch 1997, 1998, 2000 a 2007 nezahájil svoju podnikateľskú činnosť.

OTÁZKA Č.2: Aký je predmet Vašej hlavnej podnikateľskej činnosti?

V našom dotazníku sme sa snažili osloviť respondentov s rôznym zameraním podnikateľskej činnosti, aby sme presnejšie zdokumentovali stav, prínosy či problémy MSP v Trenčianskom kraji.

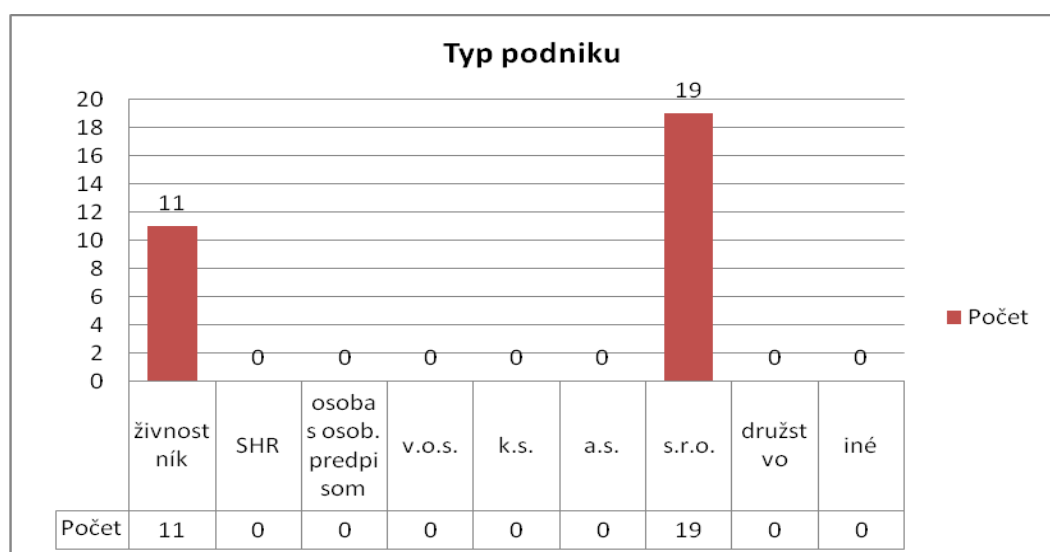
Ako predmet hlavnej podnikateľskej činnosti najviac dominovali reštauračné a ubytovacie služby (2 respondenti), strojársky priemysel (2 respondenti), služby a predaj

(2 respondenti), a colnodeklarantské a ručiteľské služby (2 respondenti). Ostatné činnosti boli zastúpené len 1 opýtaným, a to nasledovné činnosti: letecké modelárstvo a vývoj dvojmotorového lietadla; služby – letecké práce; agroturistika, chov koní a HD; ubytovacie služby; výroba športových ponožiek; veľkoobchod s textilom; predaj pánskych odevov; opravy kovoobrábacích strojov; prenájom nehnuteľností; výroba nábytku; podnikateľské poradenstvo; poradenská a konzultačná činnosť; záhradnícke služby; záhradná architektúra; výroba obalov pre záhradníctva; výroba zvislého dopravného značenia; organizovanie zábavných hier – paintball; prevádzkovanie cestovnej kancelárie; opravy automobilov bez zásahu do motorickej časti; nakladanie s odpadmi; elektroinštalácie, montáže, veľkoobchod, maloobchod; inštalatérstvo.

OTÁZKA Č.3: Aký je Váš typ podniku?

V dotazníku sme otázku č. 3 rozdelili na 2 časti, a to či sú respondenti fyzickou alebo právnickou osobou. Respondenti spomedzi rôznych foriem právnych foriem prislúchali len k 2 formám. Z 30 opýtaných bolo 11 respondentov fyzickou osobou, konkrétne živnostníkom, čo predstavuje 36,6 % a 19 respondentov malo status právnickej osoby, a to spoločnosť s ručením obmedzeným (63,4 %). Iné právne formy neboli zastúpené z čoho vyplýva, že najfrekvencovanejšou právnou formou oslovených respondentov je ako FO živnostník a ako PO spoločnosť s ručením obmedzeným (Graf č. 11).

Graf č. 11 Typ podniku

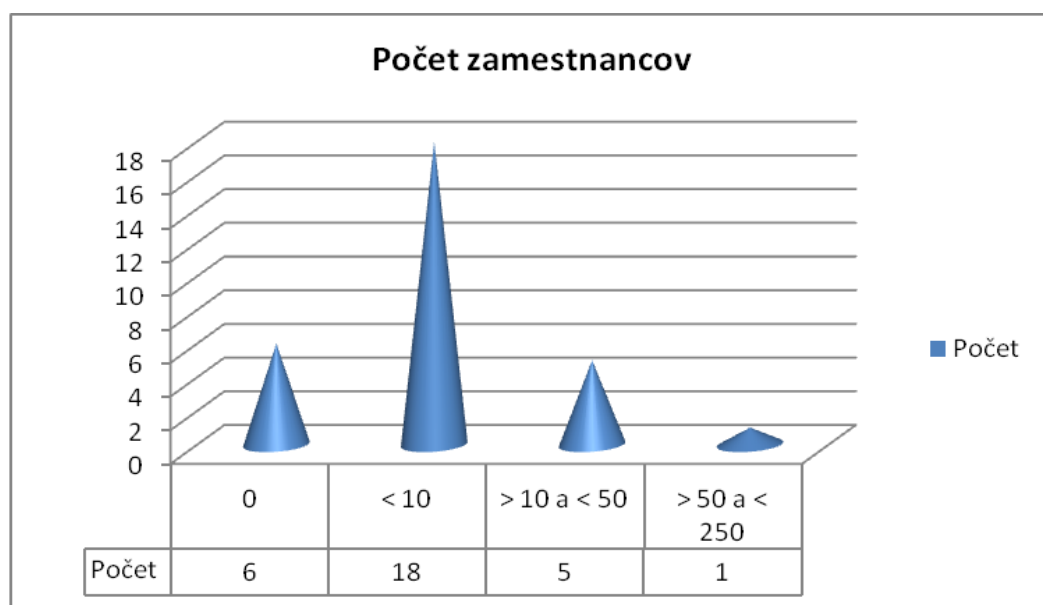

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.4: Koľko ľudí zamestnávate?

Graf č. 12 nám ukazuje, že nášho dotazníka sa zúčastnilo 6 samozamestnávateľov, čo predstavuje 20 %. Respondenti mali v najväčšom počte založené mikropodniky, t.j. 18 mikropodnikov, malých podnikov bolo 5, t.j. 16,6 % a len 1 respondent mal založený stredný podnik. Ako vyplýva z prieskumu, respondenti si najčastejšie zakladajú mikropodniky, prípadne sú len samozamestnávateľmi.

Graf č. 12 Počet zamestnancov

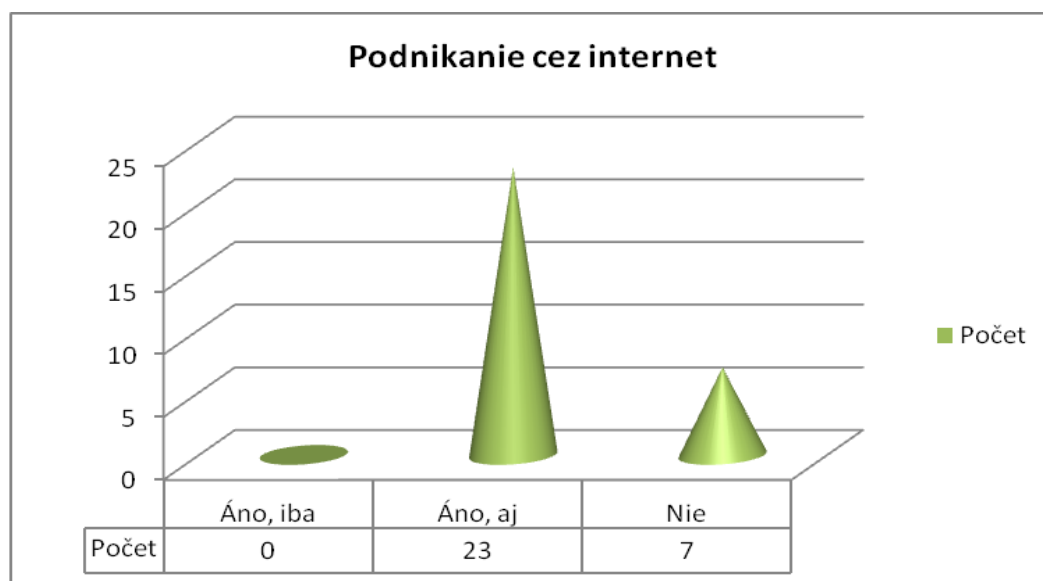

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.5: Podnikáte cez internet?

Podnikaniu iba cez internet sa nevenuje ani jeden z respondentov. Až 23 opýtaných, t.j. 76,6 % podniká nielen cez internet, ale aj inými spôsobmi. Podnikaniu cez internet sa nevenuje 7 respondentov, t.j. 23,4 %. Z uvedeného grafu č. 13 vyplýva, že internet sa stal súčasťou nielen nášho každodenného života, ale aj podnikateľského procesu.

Graf č. 13 Podnikanie cez internet

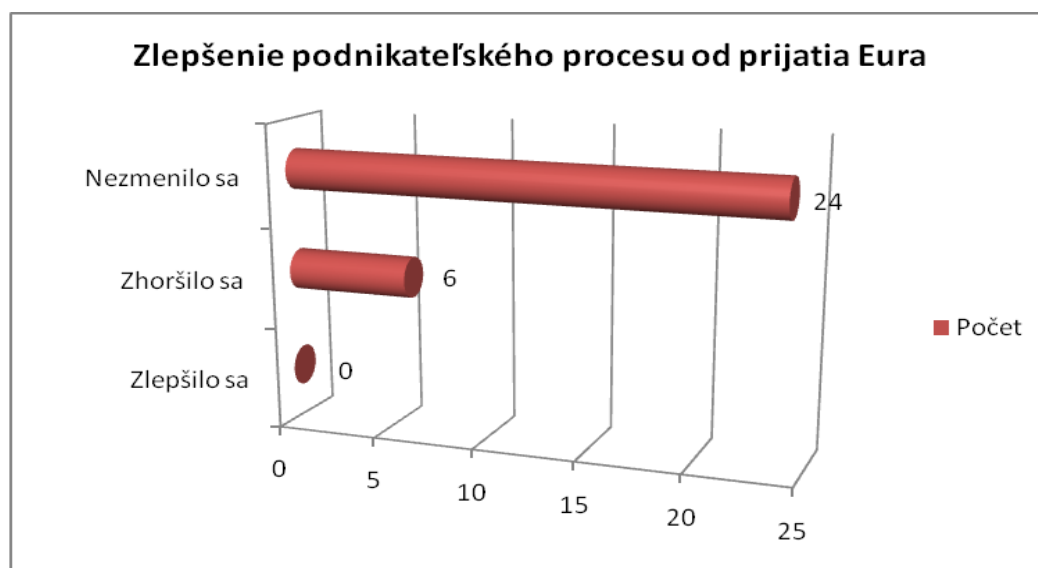

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.6: Ako sa zmenil Váš podnikateľský proces od prijatia Eura v SR?

Ani jeden z respondentov nezastáva názor, že sa jeho podnikateľský proces od prijatia Eura zlepšil. Naopak, 4 opýtaní, t.j. 13,3 % sa domnievajú, že sa situácia v podnikaní po prijatí Eura zhoršila a 2 opýtaní si myslia, že sa situácia zhoršila nie vplyvom Eura, ale kvôli hospodárskej kríze. Až 24 respondentov, čo predstavuje 80 % pokladá situáciu v podnikaní po prijatí Eura za nezmenenú (Graf č. 14).

Graf č. 14 Zlepšenie podnikateľského procesu od prijatia Eura

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.7: Aké nedostatky vidíte v podpore MSP? (viacero odpovedí)

Prekvapivý je fakt, že ani jeden z 30 respondentov necíti žiadnu podporu MSP zo strany vlády. Až 83,3 %, t.j. 25 opýtaných si spája podporu MSP s klientelizmom, lobbingom a s politickým prepojením. 12 opýtaných, t.j. 40 % zastáva názor, že ani jedna z kompetentných organizácií, príp. združení nepomôže malým a stredným podnikateľom v TSK s podnikateľským zámerom bezplatne.

OTÁZKA Č.8: Aké legislatívne bariéry v malom a strednom podnikaní považujete za obmedzujúce? (viacero odpovedí)

Až 13 malých a stredných podnikateľov v TSK považuje za obmedzujúce v MSP zvyšujúce sa odvodové zaťaženie. Byrokráciu štátnych a miestnych úradov pokladá za problém 11 respondentov, t.j. 36,6 %. Často sa meniaci legislatíva, konkrétne daňové zákony a zákony z dielne Ministerstva sociálnych vecí a rodiny SR, je obmedzujúcou pre 6 opýtaných respondentov, t.j. 20 % a taktiež aj vysoké dane a poplatky (6 respondentov). 3 respondenti považujú za limitujúci prvok v podnikaní nemožnosť získať úver či dotáciu a 2 opýtaní považujú za bariéru nízku vymožitelnosť práva. Zložitá a neprehľadná legislatíva a jej množstvo zaberá čas podnikateľom na samotné podnikanie, myslia si 3 respondenti, t.j. 10 %.

OTÁZKA Č.9: Aké opatrenia by ste navrhli na zlepšenie súčasného stavu malopodnikateľského prostredia? (viacero odpovedí)

Zníženie odvodov by navrhovalo až 13 z 30 opýtaných respondentov, t.j. 43,3 %. Zlepšeniu malopodnikateľského prostredia by podľa 7 respondentov, t.j. 23,3 % pomohlo zjednodušenie daňovej legislatívy a zníženie daňového zaťaženia. 2 respondenti by privítali, keby sa zmenilo myslenie a prístup úradov podľa zásady, že úrady sú tu pre podnikateľov, nie podnikatelia pre nich. Decentralizáciu ministerstiev a úradov mimo Bratislavu by navrhovali 2 respondenti a ďalší 2 by prijali zníženie administratívnej záťaže. Respondenti zastávajú názor, že zlepšiť malopodnikateľské prostredie môže tiež dôsledná kontrola a tvrdý postih po odhalení korupcie (1 respondent), transparentné obstarávanie na všetkých úrovniach (1), lepšie finančné podmienky štátu voči malým podnikateľom (1) a vyššia podpora od štátu pri zavádzaní

zariadení, ktoré nižšou mierou znečisťujú životné prostredie, napr. solárne kolektory, kotle na biomasu a výmena existujúcich zariadení za ekologickejšie.

OTÁZKA Č.10: Získali ste už niekedy v minulosti prostriedky z EÚ fondov, príp. sa o ne uchádzate?

Len 1 z oslovených respondentov dostal finančné prostriedky z fondov EÚ, konkrétne z Programu rozvoja vidieka, osi Leader (Graf č. 15). Žiadosti 4 respondentov, t.j. 13,3 % boli zamietnuté. Čo je však zarážajúce, až 25 oslovených malých a stredných podnikateľov z Trenčianskeho kraja, t.j. 83,4 % nemá záujem uchádzať sa o finančné prostriedky z EÚ.

Graf č. 15 Získanie prostriedkov z Eurofondov

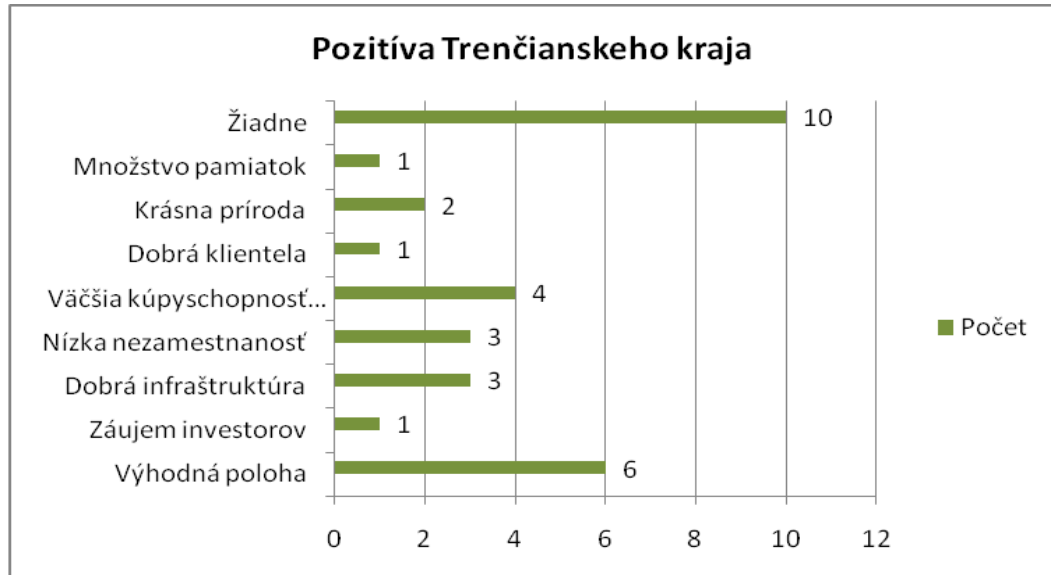
Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.11: V čom vidíte pozitíva Trenčianskeho kraja v rámci podmienok a možností na podnikanie?

Ako pozitíva Trenčianskeho kraja vnímajú respondenti rôzne prvky. 6 oslovených respondentov, t.j. 20 % zastáva názor, že TSK má výhodnú polohu. Ako ďalšiu prednosť TSK považujú 4 opýtaní, t.j. 13,3 % väčšiu kúpyschopnosť obyvateľstva. Nízku nezamestnanosť a dobrú infraštruktúru považuje za kladnú stránku Trenčianskeho kraja spolu 6 respondentov a krásnu prírodu dávajú do popredia len 2

opýtaní. Podľa grafu č. 16 až 10 respondentov, t.j. 33,3 % nevidí v TSK žiadne pozitívum.

Graf č. 16 Pozitíva Trenčianskeho kraja

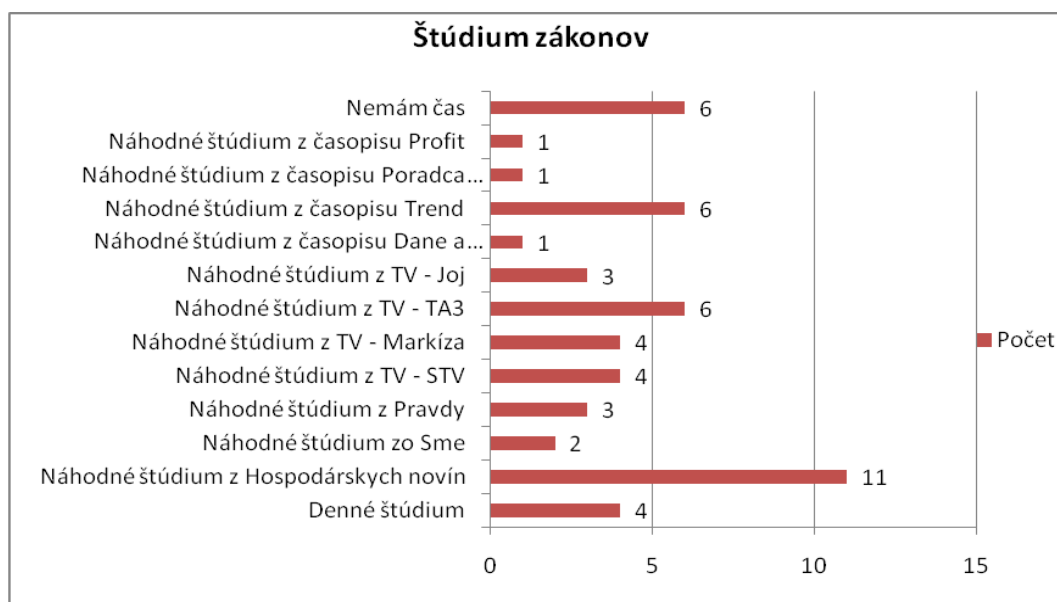

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.12: Ako často sa venujete štúdiu legislatívy a predpisov SR? (viacero odpovedí)

Dennému štúdiu sa podľa grafu č. 17 venujú len 4 respondenti, čo predstavuje 13,3 %. Náhodne študuje z novín 16 opýtaných, t.j. 53,3 %, najviac z Hospodárskych novín (11 respondentov), Pravda (3) a Sme (2). Náhodne sa z televízie dozvedá o novej legislatíve a predpisoch SR 17 respondentov, t.j. 56,6 %. Opýtaní najviac sledujú TA3 (6 respondenti), Markízu a STV (obe po 4 respondentoch) a televíziu JOJ (3). Odborné časopisy čítajú len 9 opýtaní, z toho najviac časopis Trend (6 respondenti) a časopisy Dane a účtovníctvo, Profit a Poradca podnikateľa študujú spolu 3 respondenti. Až 6 respondentov, t.j. 20 % sa vôbec nevenuje štúdiu zákonov kvôli nedostatku času, avšak 2 z nich majú poradenskú spoločnosť, ktorá takéto štúdium zabezpečuje za nich.

Graf č. 17 Štúdium zákonov

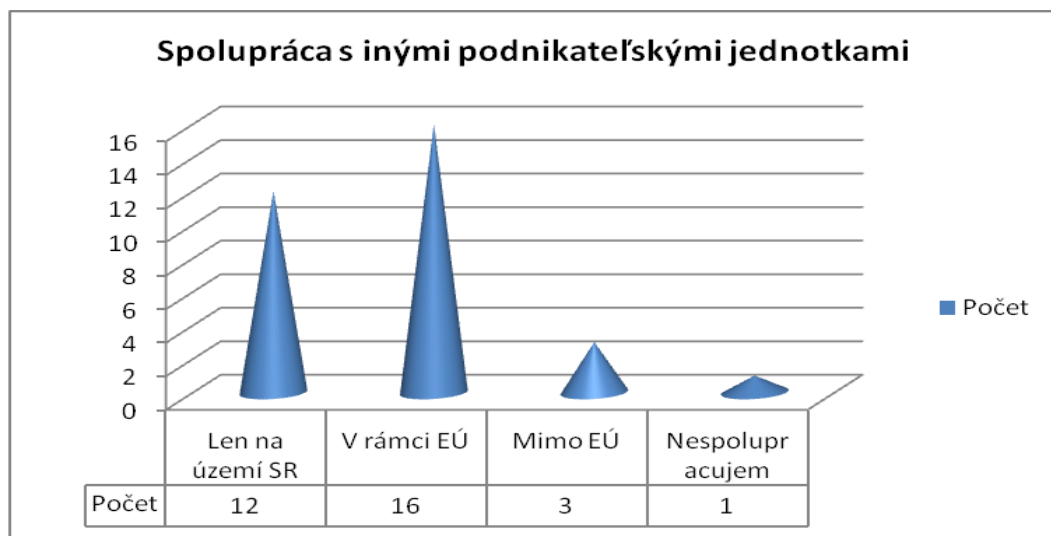

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.13: Spolupracujete s inými podnikateľskými jednotkami?

Z grafu č. 18 vidíme, že spolupráca je pre 96,6 % respondentov veľmi dôležitá. 40 %, t.j. 12 respondentov podniká len na území SR a 16 opýtaných, t.j. 53,3 % spolupracuje aj v rámci EÚ. Mimo EÚ spolupracujú dohromady 3 respondenti (vrátane 2 respondentov, ktorí pracujú aj v rámci EÚ, aj mimo EÚ), čo predstavuje 10 %. A len 1 opýtaný nespôlupracuje vôbec s nijakou podnikateľskou jednotkou.

Graf č. 18 Spolupráca s inými podnikateľskými jednotkami

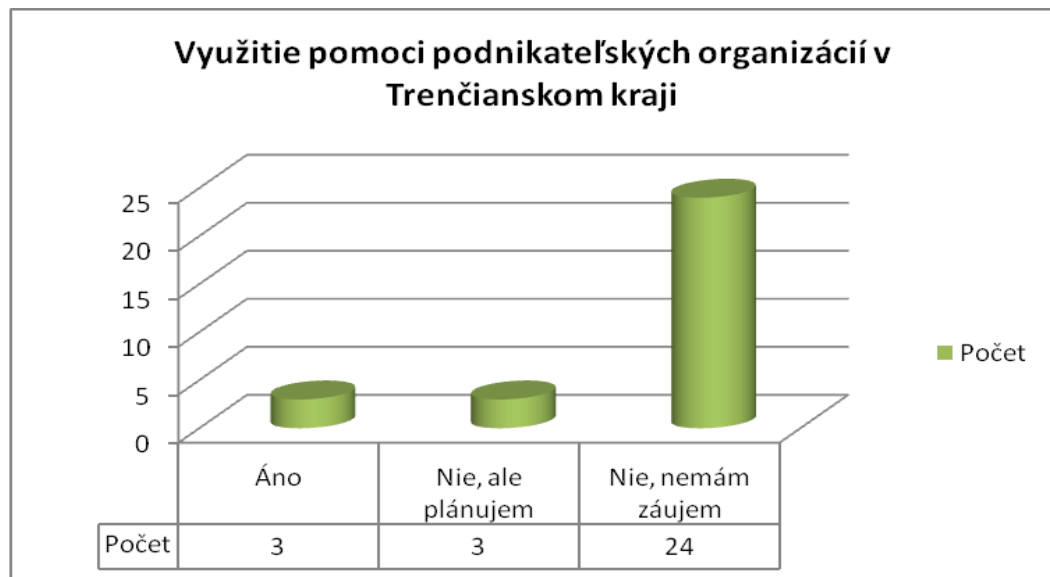

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

OTÁZKA Č.14: Využili ste už pomoc profesijných združení, odborných organizácií alebo poradenských inštitúcií Trenčianskeho kraja?

Využitie pomoci v TSK je podľa grafu č. 19 veľmi alarmujúce. Len 3 respondenti, t.j. 10 % využili pomoc podnikateľských organizácií v TSK a 1 z nich hlavne preto, lebo sám je externým poradcom. Ďalší 3 opýtaní plánujú využiť tieto služby, ale ešte nevedia, ktorú spoločnosť oslovia, keďže sa neinformovali o možnostiach. Až 24 opýtaných, čo predstavuje 80 % vôbec nemá záujem využiť pomoc podnikateľských organizácií.

Graf č. 19 Využitie pomoci podnikateľských organizácií v Trenčianskom kraji

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2010

Záver a vlastné návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia MSP

Malé a stredné podniky sú hnacím motorom každej ekonomiky regiónu či štátu. Sú kľúčovým zdrojom pracovných príležitostí a prostredím realizácie rôznych podnikateľských nápadov. Malé a stredné podniky treba náležite považovať za hlavnú silu inovácie, zamestnanosti, sociálnej a regionálnej integrácie nielen v Európskej únii, ale aj na Slovensku. Ich faktorom rastu a zvyšovania konkurencieschopnosti je existencia čo najlepšieho možného prostredia.

Cieľom diplomovej práce bolo vykonanie monitoringu rozvoja MSP v Trenčianskom kraji v období rokov 2004 – 2009 a taktiež i zistenie súčasného stavu, prínosov či problémov MSP v Trenčianskom kraji.

Prostredníctvom analýzy údajov zo Štatistického úradu SR sme zistili, že počet malých a stredných podnikov v Trenčianskom kraji sa medziročne zvyšuje o 8 až 10 %. V roku 2009 sa však prejavila naplno hospodárska kríza, ktorá zapríčinila len nepatrný nárast MSP. Čo sa týka malých podnikov a mikropodnikov, ich počet vzrástol v roku 2009 na 12 354 a malé podniky sú k mikropodnikom v pomere 1:4. Počet stredných podnikov má kolísavý charakter a od roku 2005 sa ich hodnota mení len nepatrne. V Trenčianskom kraji prevažuje počet fyzických osôb nad právnickými a ich pomer má tendenciu sa znižovať. Vo vývoji počtu fyzických osôb podľa právnej formy výrazne vládnu živnostníci, ktorých počet v roku 2009 dosiahol hodnotu 43 864. Zvyšuje sa tiež počet ľudí so slobodnými povolaniami, avšak každoročne ubúda počet samostatne hospodáriacich roľníkov. Fyzické osoby v TSK najviac vyvíjajú svoju činnosť vo vnútornom obchode, hoteloch a reštauráciách, naopak najmenej podnikov majú v oblasti pôšt a telekomunikácií.

Podniky v TSK mali v období 2004 – 2009 nepriamoúmernú tendenciu zvyšovania sa a taktiež i neziskové organizácie a inštitúcie zaznamenávajú každoročný rast o 4 – 5 %. Analyzovaním vývoja počtu právnických osôb podľa právnej formy sme zistili, že počet príspevkových organizácií každoročne klesá, avšak rozpočtové organizácie majú tendenciu stálosti. Od roku 2004 vzniklo v TSK 7 nových družstiev. Počet akciových spoločností a verejných obchodných spoločností má klesajúci charakter. Naopak, počet spoločností s ručením obmedzeným každoročne rastie a v roku 2009 ich počet vzrástol o 34,5 %. Podobne ako pri činnostiach FO, aj v prípade PO bol

najpopulárnejšou činnosťou vnútorný obchod, hotely a reštaurácie a činnosť, ktorej sa venovalo najmenej PO boli pošty a telekomunikácie.

Prostredníctvom dotazníku uskutočnenom v Trenčianskom kraji sme zisťovali súčasný stav MSP a jeho prínosy či bariéry. Z oslovených najviac prevažovali muži, respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou a vo vekovej kategórii 40 – 49 rokov. Až polovica opýtaných pracovala v tej istej oblasti, v akej mala najvyššie dosiahnuté vzdelanie. Respondenti najviac podnikajú ako PO so založenou spoločnosťou s ručením obmedzeným a ako FO – živnostníci. Respondenti majú najčastejšie založené mikropodniky alebo sú samozamestnávateľmi. Na podporenie svojich podnikateľských aktivít podnikajú aj na internete. Jedna pätina respondentov pocítila prijatím Eura zhoršenie podnikateľského procesu a zvyšní respondenti majú pocit, že sa podnikateľská situácia od prijatia Eura vôbec nezmenila. Tri štvrtiny respondentov nemá záujem o získanie prostriedkov z Eurofondov a nevyužíva ani pomoc podnikateľských organizácií na území TSK. Ako pozitíva TSK respondenti určili výhodnú polohu, väčšiu kúpyschopnosť obyvateľstva, nízku nezamestnanosť a dobrú infraštruktúru. Až 30 % z oslovených respondentov nevidí v TSK žiadne pozitívne stránky. Respondenti najviac študujú náhodne z novin a z odborných časopisov a jedna pätina respondentov nemá na študovanie legislatívy vôbec čas. Až 96 % opýtaných malých a stredných podnikateľov v TSK považuje spoluprácu za dôležitú súčasť podnikania a väčšinou spolupracujú s členskými krajinami v rámci EÚ. Prekvapivým faktom bolo, že ani jeden z pýtaných respondentov necíti žiadnu podporu MSP zo strany vlády. Podpora MSP u nich evokuje klientelizmus, lobbying a politické prepojenie. Za obmedzujúci faktor v MSP považujú respondenti zvyšujúce sa odvodové zaťaženie, byrokráciu a často sa meniacu legislatívu. Zlepšeniu súčasného stavu MSP by podľa malých a stredných podnikateľov pomohlo zníženie odvodového a daňového zaťaženia.

MSP sú najcitlivejším subjektom na zmeny v podnikateľskom prostredí. Trpia ako prví pri nadmernej byrokrácii a ako prví profitujú z iniciatív znižujúcich administratívne zaťaženie. Je preto potrebné počúvať hlasy malých podnikov a myslieť v malom. Vlastné návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia MSP sú preto nasledujúce:

- zjednotenie výberu odvodov – čiastkové odvody by sa zjednotili do jedného odvodu, ktorého prostriedky by si kompetentné inštitúcie prerozdělili aktuálnym spôsobom,

- zavádzanie e-government, a tým znižovanie nákladov podnikateľov,
- znížiť časté zmeny v zákonoch týkajúcich sa podnikateľského prostredia,
- napomáhať budovaniu vedecko-technologických parkov, ktoré by zvyšovali pridanú hodnotu produktov MSP,
- dôslednejšie kontroly na odhalenie korupcie a tvrdé postihy,
- finančne podporovať tie MSP, ktoré sa významnou mierou podieľajú na vývoze SR,
- poskytovať výhodnejšie úvery novovznikajúcim podnikom a znížiť byrokratické systémy v bankách pri získavaní úverov,
- zvýhodňovať finančne tie podniky, ktoré „myslia v zelenom“ a zavádzajú ekologické zariadenia,
- finančne sankcionovať podniky, ktoré si nespĺnia záväzky voči svojim zamestnancom, prípadne pozastaviť podnikateľskú činnosť na určitú dobu,
- organizovanie častejších seminárov, príp. školení zo strany Regionálnej rozvojovej agentúry so zameraním na zmeny v podnikateľskom procese,
- nabádať MSP k žiadostiam o finančné prostriedky z Eurofondov,
- propagovať činnosť inštitúcií na podporu MSP pôsobiacich v kraji,
- zlúčenie daňových, sociálnych a zdravotných inštitúcií pod jednu strachu v rámci zníženia byrokracie,
- zriadenie viacerých podnikateľských inkubátorov, ktorí by uľahčili činnosti mikropodnikom, napr. zníženým nájomom či spoločnými komunikačnými technológiami,
- pomôcť MSP, hlavne mikropodnikom, organizovaním výstav a veľtrhov na spropagovanie ich činnosti verejnosti za symbolické prenájmy stánkov.

Splnenie daného cieľa diplomovej práce sa nám podarilo naplniť, keďže sme vykonali monitoring MSP v Trenčianskom kraji a zároveň sme zistili súčasný stav a bariéry MSP.

Zoznam použitej literatúry

BAČOVÁ, M. 2006. Malé a stredné podniky v novom ekonomickom prostredí. In *Zborník vedeckých prác z medzinárodnej konferencie Mladá Veda 2005 : Budúcnosť je v rukách mladých* [CD-ROM]. Nitra : SPU, 2006. ISBN 80-8069-673-X.

BARROW, C. 1996. *Základy drobného podnikání*. Praha : Grada Publishing, 1996. 200 s. ISBN 80-7169-232-8.

BOROVSKÝ, J. – DOBRUCKÁ, L. 2005. *Príručka podnikania pre malých a stredných podnikateľov*. Bratislava : EUROUNION, 2005. 96 s. ISBN 80-88984-83-1.

BRHEL, J. 1994. *Malé a stredné podnikanie : pojem a význam malých a stredných podnikov*. Bratislava : FITR, 1994. 88 s.

CASSON, H. N. 1994. *Ako začať a úspešne rozvíjať svoje podnikanie*. Žilina : Ajfa+Avis, 1994. 136 s. ISBN 80-967198-0-7.

DAŇKO, J. 2003. *Podnikanie*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2003. 168 s. ISBN 80-8069-189-4.

EUROPEAN COMMISSION. 2003. *The new SME definition : user guide and model declaration* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_en.pdf>.

EURÓPSKA KOMISIA. 2004. *Európska charta pre malé podniky*. Luxembourg : Úrad pre oficiálne publikácie Európskeho spoločenstva, 2004. 15 s. ISBN 92-894-7615-X. Dostupné na internete: <ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/charter/docs/charter_sk.pdf>.

FETISOVÁ, E. – VLACHYNSKÝ, K. – SIROTKA, V. 2004. *Financie malých a stredných podnikov*. Bratislava : IURA EDITION, 2004. 260 s. ISBN 80-89047-87-4.

GOZORA, V. 2005. *Podnikový manažment*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. 190 s. ISBN 80-8069-462-1.

HOLEŠOVÁ, H. 2003. *Slovensko a EÚ : malé a stredné podnikanie*. Bratislava : Naša Európa, 2003. 38 s. ISBN 80-969025-0-4.

HUDEC, M. 1999. *Organizácia a riadenie malých a stredných podnikov*. Dunajská Streda : R.G.T. Press, 1999. 117 s. ISBN 80-967779-4-7.

CHODASOVÁ, A. – BUJNOVÁ, D. 2008. *Podnikanie v malých a stredných podnikoch*. Bratislava : Ekonóm, 2008. 194 s. ISBN 978-80-225-2554-1.

JÁČ I. – RYDVALOVÁ, P. – ŽIŽKA, M. 2005. *Inovace v malém a středním podnikání*. Brno : Computer Press, 2005. 169 s. ISBN 80-251-0853-8.

LESÁKOVÁ, L. a i. 2002. Význam malých a stredných podnikov pri riešení nezamestnanosti v regiónoch SR. In *Acta Oeconomica No 12 : malé a stredné podnikanie ako faktor rozvoja ekonomiky Slovenskej republiky*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2002. 166 s. ISBN 80-8055-597-4.

MARKOVÁ, V. 2003. *Malé a stredné podnikanie v Slovenskej republike*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2003. 164 s. ISBN 80-8055-816-7.

MIŽIČKOVÁ, L. - UBREŽIOVÁ, I. 2007. *Podnikanie malých a stredných podnikov*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007. 110 s. ISBN 978-80-8069-877-5.

MURÍNOVÁ, A. a i. 2002. Inštitucionálna sieť na podporu MSP v Slovenskej a Českej republike. In *Acta Oeconomica No 12 : malé a stredné podnikanie ako faktor rozvoja ekonomiky Slovenskej republiky*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2002. 166 s. ISBN 80-8055-597-4.

NADSME. 2006. *Inštitucionálny rámec podpory MSP* [online]. [cit. 2010-03-13]. Dostupné na internete: <<http://www.nadsme.sk/?article=134>>.

NADSME. 2009. *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2008* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <<http://www.nadsme.sk/?article=196>>.

ORGLEROVÁ, T. 1995. *BIC Prievidza : regionálny podnikateľský informačný systém* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <<http://nic.sav.sk/logos/journals/geoinfo/0295/bic.html>>.

PAPULA, J. – PAPULOVÁ, E. 2000. *Podnikanie*. Bratislava : KARTPRINT, 2000. 167 s. ISBN 80-88870-17-8.

PAULÍČKOVÁ, A. 2004. *Podnikanie malých firiem v Slovenskej republike po vstupe do Európskej únie*. Bratislava : Eurounion, 2004. 388 s. ISBN 80-88984-65-3.

PODNIKATELSKÝ INKUBÁTOR ASTERION HANDLOVÁ. 2010. *O nás* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <<http://www.inkubatorhandlova.sk/index.php?a=onas.php>>.

RPIC. 2010. *O našom centre* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <<http://www.rpictn.sk/index.html>>.

Sociálny a ekonomický vývoj Trenčianskeho a Zlínskeho kraja 2003-2007. Trenčín : Štatistický úrad Slovenskej republiky - pracovisko ŠÚ SR v Trenčíne, 2008. 77 s.

SOKOLÍK, J. – JAKUBEC, V. 2007. *Cesta k samostatnosti : založenie podnikania*. Trenčín : GIMMA, 2007. 66 s. ISBN 80-969706-9-8.

SOPK. 2010. *Prečo sa stať členom SOPK* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <<http://web.sopk.sk/view.php?cislocianku=2007073101>>.

STRÁŽOVSKÁ, H. – STRÁŽOVSKÁ, Ľ. 2000. *Obchodné podnikanie*. Bratislava : Sprint vfra, 2000. 327 s. ISBN 80-88848-64-4.

STRÁŽOVSKÁ, Ľ. a i. 2008. *Podnikanie formou rodinných podnikov*. Bratislava : Sprint dva, 2008. 240 s. ISBN 978-80-969927-0-6.

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR, 2010. *Náš región : Trenčiansky kraj*. Trenčín : ŠU SR, 2010. 8 s. ISBN 978-80-8121-031-0. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=20745>>.

ŠUNAL, A. – TAKÁCS, J. 2010. *Poskytované služby* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <<http://www.projecteu.org/index.php?str=page&sekcia=1>>.

TRENČIANSKA REGIONÁLNA A ROZVOJOVÁ AGENTÚRA. 2009. *Poskytované služby* [online]. [cit. 2010-03-21]. Dostupné na internete: <<http://www.trra.sk/poskytovane-sluby>>.

Trenčiansky samosprávny kraj : charakteristika Trenčianskeho kraja. Trenčín : Trenčiansky samosprávny kraj, 2003. 18 s.

TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNÝ KRAJ. 2010. *Symboly TSK* [online]. [cit. 2010-03-18]. Dostupné na internete: <<http://www.tsk.sk/sk/trenciansky-samospravny-kraj/symboly-kraja>>.

TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNÝ KRAJ. 2010. *Trenčiansky samosprávny kraj* [online]. [cit. 2010-03-18]. Dostupné na internete: <<http://www.tsk.sk/sk/trenciansky-samospravny-kraj?year=2009&month=10>>.

VEBER, J. - SRPOVÁ, J. 2005. *Podnikání malé a střední firmy*. Praha : GRADA Publishing, 2005. 304 s. ISBN 80-247-1069-2.

Vitajte v Trenčianskom samosprávnom kraji. Trenčín : Úrad Trenčianskeho samosprávneho kraja, 2006. 15 s.

VODÁČEK, L. – VODÁČKOVÁ, O. 2004. *Malé a střední podniky : konkurence a aliance v Evropské unii*. Praha : Managment Press, 2004. 192 s. ISBN 80-7261-099-6.

WAGNEROVÁ, E. – MARKOVÁ, V. 2003. *Vývoj malých a středních podniků v ČR a na Slovensku : vědecké monografie Slezské university v Opavě Obchodně podnikatelské fakulty v Karviné*. Opava : Slezská univerzita, 2003. 174 s. ISBN 80-7248-216-5.

Bulletin 2004. č. 4. Trenčín : Štatistický úrad Slovenskej republiky - Krajská správa v Trenčíne, 2005. 180 s.

Bulletin 2005. č. 4. Trenčín : Štatistický úrad Slovenskej republiky - Krajská správa v Trenčíne, 2006. 176 s.

Bulletin 2006. č. 4. Trenčín : Štatistický úrad Slovenskej republiky - Krajská správa v Trenčíne, 2007. 189 s.

Bulletin 2007. č. 4. Trenčín : Štatistický úrad Slovenskej republiky - pracovisko ŠÚ SR v Trenčíne, 2008. 174 s.

Bulletin 2008. č. 4. Trenčín : Štatistický úrad Slovenskej republiky - pracovisko ŠÚ SR v Trenčíne, 2009. 188 s.

Bulletin 2009. č. 4. Trenčín : Štatistický úrad Slovenskej republiky - pracovisko ŠÚ SR v Trenčíne, 2010. 156 s.

Nariadenie Rady (ES) č. 2157/2001 z 8. októbra 2001 o stanovách európskej spoločnosti (SE).

Odporúčanie Európskej komisie č. 2003/361/EC z 20. mája 2003 o definícii mikropodnikov, malých a stredných podnikov.

Smernica Rady (ES) č. 2001/86/ES z 8. októbra 2001, ktorou sa doplňuje štatút európskej spoločnosti s ohľadom na zapojenie zamestnancov.

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní SR v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 80/1997 Z. z. o Exportno-importnej banke Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 231/1999 Zb. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 177/2004 o európskom zoskupení hospodárskych záujmov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

Prílohy

Príloha A: Symboly Trenčianskeho samosprávneho kraja

Príloha B: Mapa Trenčianskeho samosprávneho kraja

Príloha C: Dotazník

Príloha D: CD médium – diplomová práca v elektronickej podobe

Obr. 1 Erb TSK
(Zdroj: TSK, 2010)

Obr. 2 Vlajka TSK
(Zdroj: TSK, 2010)

Obr. 3 Pečať TSK
(Zdroj: TSK, 2010)

Obr. 4 Mapa TSK
(Zdroj: TSK, 2010)

Vážení respondenti,

som študentkou Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja na Slovenskej Poľnohospodárskej Univerzite v Nitre a predkladám Vám dotazník so žiadosťou o vyplnenie za účelom získania informácií o malom a strednom podnikaní (MSP) v Trenčianskom kraji. Dotazník je súčasťou mojej diplomovej práce a všetky údaje v ňom budú použité výhradne na uvedené účely.

Za Vaše odpovede Vám vopred veľmi pekne ďakujem.

Andrea Lamešová

Informácie o respondentoch

Pohlavie

- Žena
- Muž

Vek

- 0-19
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60 a viac

Vzdelanie:

- základné
- stredné bez maturity
- stredné s maturitou
- vysokoškolské 1. stupeň
- vysokoškolské 2. stupeň
- vysokoškolské 3. stupeň
- korešponduje dosiahnuté vzdelanie s predmetom podnikateľskej činnosti?
áno, nie

Malé a stredné podnikanie v Trenčianskom kraji

1. Vaše podnikanie je zahájené od roku: .....

2. Aký je predmet Vašej hlavnej podnikateľskej činnosti?

.....

3. Aký je Váš typ podniku?

- fyzická osoba (živnostník, osoby s osobitým predpisom, samostatne hospodáriaci roľníci)
- právnická osoba (V.O.S, k.s., a.s., s.r.o., družstvo, neziskové organizácie a inštitúcie, iné)

4. Koľko ľudí zamestnávate?

- Som samozamestnávateľom
- Zamestnávam menej ako 10 ľudí
- Zamestnávam viac ako 10 a menej ako 50 ľudí
- Zamestnávam viac ako 50 a menej ako 250 ľudí

5. Podnikáte cez internet?

- Áno, iba
- Áno, aj
- Nie

6. Ako sa zmenil Váš podnikateľský proces od prijatia Eura v SR (1.1. 2009)?

- zlepšil sa
- zhoršil sa
- nezmenil sa

7. Aké nedostatky vidíte v podpore MSP?

.....

8. Aké legislatívne bariéry, príp. aké nedostatky v malom a strednom podnikaní považujete za obmedzujúce?

.....

9. Aké opatrenia by ste navrhli na zlepšenie súčasného stavu malopodnikateľského prostredia?

.....

10. Získali ste už niekedy v minulosti prostriedky z EÚ fondov, príp. sa o ne uchádzate?

- Ak áno, z akého fondu, príp. operačného programu?.....
- Nie, moja žiadosť bola zamietnutá

- Nie, nemám záujem

11. V čom vidíte pozitíva Trenčianskeho kraja v rámci podmienok a možností na podnikanie?

.....

12. Ako často sa venujete štúdiu legislatívy a predpisov SR? (aj viacero odpovedí)

- Študujem denne zákony
- Študujem náhodne z novín, akých? .....
- Študujem náhodne z TV, akej? .....
- Študujem náhodne z odborných časopisov, akých? .....
- Nemám čas študovať

13. Spolupracujete s inými podnikateľskými jednotkami?

- Áno, len na území SR
- Áno, v rámci EÚ
- Áno, mimo EÚ
- Nie

14. Využili ste už pomoc profesijných združení, odborných organizácií alebo poradenských inštitúcií Trenčianskeho kraja?

- Ak áno, akú? .....
- Nie, ale plánujem, akú? .....
- Nie, nezaujíma ma to